

Využití umělé hudby v mateřské škole

Helena Jakubcová

Bakalářská práce
2020

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta humanitních studií

Ústav školní pedagogiky

Akademický rok: 2019/2020

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Helena Jakubcová**
Osobní číslo: **H150401**
Studijní program: **B7507 Specializace v pedagogice**
Studijní obor: **Učitelství pro mateřské školy**
Forma studia: **Kombinovaná**
Téma práce: **Využití umělé hudby v mateřské škole**

Zásady pro vypracování

Zpracování rešerše a studium odborné literatury o hudebně výchovných strategiích v předškolním vzdělávání.
Vymezení teoretických východisek zaměřených na využití umělé hudby v podmínkách mateřských škol.
Zpracování sady hudebních aktivit s využitím umělé hudby pro děti předškolního věku.
Realizace a ověření sady hudebních aktivit ve vybrané mateřské škole.
Evaluace sady hudebních aktivit, zpracování závěrů a doporučení pro praxi mateřských škol.

Rozsah bakalářské práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam doporučené literatury:

- Ehrlin, A., & Gustavsson, H. (2015). The Importance of Music in Preschool Education. *Australian Journal of Teacher Education*, 40(7), 31-42.
Holas, M. (2004). *Hudební pedagogika*. Praha: Nakladatelství AMU.
Lindeman, C. A. (2011). *Musical children: engaging children in musical experiences*. Upper Saddle River: Prentice Hall.
Lišková, M. (2006). *Hudební činnosti pro předškolní vzdělávání*. Praha: Raabe.
Powell, J. (2012). *Jak funguje hudba: průvodce posluchače vědou a psychologii krásných zvuků*. Praha: Dokořán.
Raková, M., Štíplková, L., & Tichá, A. (2009). *Zpíváme a nasloucháme hudbě s nejmenšími*. Praha: Portál.

Vedoucí bakalářské práce:

Mgr. Libuše Jelénková, Ph.D.
Ústav školní pedagogiky

Datum zadání bakalářské práce: 4. října 2019
Termin odevzdání bakalářské práce: 30. dubna 2020

Mgr. Libor Marek, Ph.D.
děkan

doc. PaedDr. Adriana Wiegerová, Ph.D.
ředitelka ústavu

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné;
- na bakalářské práci jsem pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

Ve Zlíně 27.11.2019

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací

(1) Vysoká škola nevydávalečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledků obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) *Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k uhlášení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výtisky, opisy nebo rozmnoženiny.*

(3) *Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.*

2) *zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3;*

(3) *Do práva autorského také nezahrnuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, učeje-li učiteli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).*

3) *zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo;*

(1) *Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst.*

3). *Odporčí-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.*

(2) *Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo učit či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.*

(3) *Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jim dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlíží k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.*

ABSTRAKT

Bakalářská práce má teoreticko-aplikační charakter a zabývá se využitím umělé hudby v hudebních aktivitách pro děti předškolního věku. V teoretické části jsou vymezena teoretická východiska, která se týkají problematiky zařazení umělé hudby do hudebních aktivit v MŠ a jejího významu pro dítě předškolního věku. V praktické části jsou představeny hudební aktivity, které jsou zaměřeny na využití umělé hudby. Realizace hudebních aktivit probíhala ve vybrané mateřské škole v Jihomoravském kraji. Realizace hudebních aktivit byla evaluována a následně byla vypracována doporučení pro praxi mateřských škol.

Klíčová slova: umělé hudba, hudební aktivity v mateřské škole

ABSTRACT

This bachelor thesis has got a theoretical-applicational character and focuses on the application of classical music into music activities for preschool children. The theoretical part defines theoretical foundations, which are related to the problematic of implementation of classical music into nursery school music activities, and the importance of it for preschool children. Music activities which focus on the use of classical music are introduced in the practical part. The realization of these music activities took place in a chosen nursery school in the South Moravian Region. The realization of chosen activities was evaluated and consequently a recommendation for the practice of nursery schools was formulated.

Keywords: classical music, music activities in a nursery school

Poděkování

Mé poděkování patří zejména paní Mgr. Libuši Jelénkové, Ph.D. za odborné vedení, cenné rady, konzultace a také za ochotu a trpělivost, kterou mi věnovala při zpracovávání mé bakalářské práce. Dále bych ráda poděkovala vedoucí učitelce a učitelkám mateřské školy za vstřícnost a ochotu, kterou mi věnovaly v průběhu realizace hudebních aktivit. V neposlední řadě také děkuji rodině a přátelům za trpělivost, pomoc a podporu.

Prohlášení

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské/diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

Motto

„Můžeme žít bez hudby, ale ne tak dobře.“ (Chailey, 1965).

OBSAH

ÚVOD.....	10
TEORETICKÁ ČÁST	11
1 CHARAKTERISTIKA ZÁKLADNÍCH POJMŮ PROBLEMATIKY.....	12
1.1 HUDEBNÍ AKTIVITY	12
1.2 ARTIFICIÁLNÍ HUDBA	14
2 HUDEBNÍ AKTIVITY V MATEŘSKÉ ŠKOLE.....	15
2.1 PĚVECKÉ AKTIVITY	15
2.1.1 Motivace.....	16
2.1.2 Výběr písně	16
2.1.3 Nácvik písně.....	16
2.2 POSLECHOVÉ AKTIVITY	17
2.2.1 Fáze poslechu skladeb.....	17
2.3 INSTRUMENTÁLNÍ AKTIVITY.....	18
2.4 HUDEBNĚ POHYBOVÉ AKTIVITY	19
2.5 HUDEBNÍ AKTIVITY VE VZDĚLÁVACÍCH OBLASTECH PŘEDŠKOLNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ	21
2.5.1 Dítě a jeho tělo	22
2.5.2 Dítě a jeho psychika	23
2.5.3 Poznávací schopnosti a funkce, představivost a fantazie, myšlenkové operace	24
2.5.4 Dítě a ten druhý.....	26
2.5.5 Dítě a společnost	26
2.5.6 Dítě a svět.....	27
3 ARTIFICIÁLNÍ HUDBA A DÍTĚ PŘEDŠKOLNÍHO VĚKU	28
3.1 PŘEHLED DOSAVADNÍCH VÝZKUMŮ PROBLEMATIKY.....	28
3.1.1 Mozartův efekt	30
3.2 VNÍMÁNÍ HUDBY DĚTMI PŘEDŠKOLNÍHO VĚKU.....	32
3.2.1 Estetické vnímání artificiální hudby	32
3.2.2 Emocionální reakce na artificiální hudbu	33
PRAKTICKÁ ČÁST	35
4 ARTIFICIÁLNÍ HUDBA V HUDEBNÍCH AKTIVITÁCH V MATEŘSKÉ ŠKOLE	36
4.1 CÍLE APLIKACE.....	36
4.2 ÚČASTNÍCI APLIKACE	36
4.2.1 Charakteristika dětí	36
4.2.2 Místo realizace	37

4.3	REALIZACE APLIKACE	37
4.4	ČASOVÝ HARMONOGRAM.....	37
4.5	SADA HUDEBNÍCH AKTIVIT PRO DĚTI PŘEDŠKOLNÍHO VĚKU	38
4.5.1	Aktivita 1 – Co je to opera?	41
4.5.2	Aktivita 2 – Co je to balet?	42
4.5.3	Aktivita 3 – Co je to orchestr?	44
4.5.4	Aktivita 4 – Jak zní orchestr?.....	46
4.5.5	Aktivita 5 – Poznáš lidovou píseň?.....	47
4.5.6	Aktivita 6 – Kdo je to hudební skladatel?.....	48
4.5.7	Aktivita 7 – Kdo je to interpret?	49
4.5.8	Aktivita 8 – Jak hudební nástroj zní?	51
5	EVALUACE.....	53
5.1	SEBEREFLEXE A HODNOCENÍ OD UČITELKY Z MATEŘSKÉ ŠKOLY	53
5.1.1	Aktivita 1 – Co je to opera?	53
5.1.2	Aktivita 2 – Co je to balet?	54
5.1.3	Aktivita 3 – Co je to orchestr?	55
5.1.4	Aktivita 4 – Jak zní orchestr?.....	57
5.1.5	Aktivita 5 – Poznáš lidovou píseň?.....	58
5.1.6	Aktivita 6 – Kdo je to hudební skladatel?.....	59
5.1.7	Aktivita 7 – Kdo je to interpret?	60
5.1.8	Aktivita 8 – Jaký hudební nástroj zní?	61
5.2	POROVNÁVÁNÍ HODNOCENÍ.....	62
5.3	ZÁVĚRY A DOPORUČENÍ PRO PRAXI V MATEŘSKÝCH ŠKOLÁCH	64
	ZÁVĚR	66
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	67
	SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK.....	69
	SEZNAM TABULEK.....	70

ÚVOD

Téma bakalářské práce týkající se využití artificiální hudby (dále jen AH) v hudebních aktivitách v mateřské škole (dále jen MŠ) jsem si vybrala, protože jsem již od svého dětství byla vedena k hudbě a hraji na několik hudebních nástrojů. Ve studiu jsem pokračovala na střední škole, kde mě svým nadšením a láskou k hudbě velmi pozitivně motivovala pedagožka působící na dané škole. Hodiny hudební výchovy dokázala pojmout takovým způsobem, že jsem našla zalíbení v AH. Téma bakalářské práce je mi tedy velmi blízké a práce na něm byla pro mě velmi přínosná. Pozitivum vidím v tom, že je práce aplikačně zaměřená, a mohla jsem pro děti předškolního věku (dále jen PV) připravit sadu hudebních aktivit. Při jejich realizaci jsem mohla zúročit všechny své zkušenosti a nabídnout MŠ sadu aktivit, která může učitelky motivovat k výběru jiného hudebního žánru, se kterým nemusí být zvyklé při hudebních aktivitách pracovat.

Práce pojednává o podpoře hudební edukace s důrazem na zařazení AH do hudebních aktivit v prostředí MŠ. V teoretické části se budeme zabývat vymezení základních pojmů problematiky a seznámíme se s problematikou zásad využití AH ve vybraných hudebních aktivitách. Ukážeme si také, jak s nimi pracovat.

V praktické části navrhuji sadu hudebních aktivit se zapojením AH vhodných pro děti PV. V této části představuji realizaci sady hudebních aktivit – stanovené cíle, charakteristiku účastníků a místa realizace. Dále popisuji průběh realizace, která probíhala ve vybrané MŠ, ale také v mimoškolním prostředí.

V kapitole evaluace je podrobně vysvětleno, jak jsem evaluaci zpracovala pro realizaci sady hudebních aktivit. Evaluace se skládá ze tří částí, a to z mé vlastní reflexe, evaluace vedoucí učitelkou MŠ a hodnocení dětí. Následně pak provedu porovnání své vlastní reflexe s vedoucí učitelkou MŠ a z něj doporučení pro praxi.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 CHARAKTERISTIKA ZÁKLADNÍCH POJMŮ PROBLEMATIKY

V první kapitole teoretické části bych ráda vymezila základní pojmy, které jsou stěžejní jak pro teoretickou, tak také pro praktickou část mé bakalářské práce.

1.1 Hudební aktivity

Hudební aktivity chápou Sedlák a Váňová (2013) především podle vnímání hudby dítěte. To, že hudba na děti silně působí, můžeme vyzorovat nejen z jejich emočních reakcí, ale podle autorů jsou také rozvíjeny kognitivní funkce, jako je paměť, pozornost, vnímání, myšlenkové operace, ale především fantazie. Podnětnými hudebními aktivitami vzbuzujeme u dítěte zájem o hudbu.

Mezi hudební aktivity, které jsou využívány v MŠ, řadíme následující:

- *pěvecké (vokální),*
- *poslechové,*
- *instrumentální (nástrojové),*
- *hudebně pohybové.*

Pokud chceme definovat pojem hudební aktivity v MŠ, je velmi důležité si uvědomit, že mnoho autorů vnímá hudební aktivity a hudební činnosti jako synonymum. Například Lišková (2006) hned v úvodu představuje hudební činnosti v MŠ jako základ výchovné práce pedagoga. Hudební činnosti přirovnává ke kulinářství, kdy prvním krokem při vaření je znalost kombinací potřebných ingrediencí, které do pokrmu vkládáme. Musíme znát dokonale jejich chuť, vlastnosti a způsob použití. Zvolíme-li správný postup a dokážeme ingredience vhodně použít, získáme tím chutný pokrm. Obdobný postup je i při vedení hudebních aktivit. Jednotlivé hudební činnosti představují ingredience nutné k vaření. Například při vokálních aktivitách je zapotřebí vědět bezpečně kdy je zařadit, za jakých podmínek a jakou písničku vybrat vzhledem ke schopnostem dětí, jejich věku a dalších specifik. Při vhodném vedení dosáhneme namísto chutného pokrmu správného výchovného postupu odpovídajícímu zásadám RVP PV. Jako synonymum vnímá hudební aktivity a hudební činnosti i Pehelová (2017, s. 40), která tvrdí, že v předškolním vzdělání má hudba a všechny aktivity s ní spojené nezastupitelné místo, protože v dobrém vedení hudební aktivity pozitivně ovlivňují vývoj dětí. Hudební činnosti navozují pozitivní atmosféru, mohou pomoci k uvolnění psychického napětí, k relaxaci a zklidnění dětí, ale i k jejich aktivizaci, motivaci atd.

Z psychologického hlediska vysvětluje vnímání hudebních aktivit a činností Sedlák a Váňová (2013, s. 47), ti popisují činnost jako nejvladnějším životním projevem člověka, základ jeho vývoje a utváření. Kdy jde o veškeré změny, které probíhají uvnitř i vně lidského organismu. Činnost je charakterizována jako „proces“ řízený nervovou soustavou, v němž člověk působí na své životní prostředí a vyvolává v něm změnu ku prospěchu života jedince, společnosti nebo druhu (Linhart, 1976). Synonymem pro termín činnost bývá obvykle termín aktivita. Termín aktivita mívá ve vztahu k činnosti určité dimenze vyjádřené i odpovídající terminologií: aktivace – přechod do činného stavu, aktivizace – mobilizace smyslové, hormonální, svalové, intelektuální apod. připravenosti k činnosti (Hart & Hartlová, 2000, s. 27). Z toho tedy vyplývá, že při vymezení pojmu hudební činnosti necháme stranou ty aktivity, které jsou sice spojeny s hudbou, mají však výrobně-technický charakter: výroba hudebních nástrojů, úkony při nahrávání hudby, její reprodukce z technických zařízení apod. **Za hudební činnost v pravém slova smyslu považujeme vlastní komunikaci jedince s hudbou, která probíhá ve sféře percepční, reprodukční či produkční a je charakterizována nejenom psychickými, ale i behaviorálními obsahy.**

Hudební činnosti se podle Sedláka & Váňové (2013, s. 48) realizují podobně jako lidské aktivity ve dvou rovinách:

- *vnější, předmětné*, tj. viditelné či slyšitelné v podobě vnějších hudebních úkonů, interpretačních, improvizčních či některých kompozičních aktivit,
- *vnitřní, psychické*, kdy probíhají v mysli jedince kognitivní a emoční procesy při percepci a hudební kreativitě všeho druhu, interocepce (vnímání vlastních fyziologických pochodů), reakce na motivační podměty apod. (Sedlák & Váňová, 2013, s. 48).

Jak dokazují autoři (Sedlák & Váňová, 2013) veškeré hudební aktivity se uskutečňují skrze kognitivní operace v osobnosti dítěte. Chceme-li hudební aktivity klasifikovat, musíme přihlížet k faktu, zda máme na mysli hudební aktivity ve sféře umělecké nebo kontakt školního dítěte s hudbou.

1.2 Artificiální hudba

„Hudba nás – všechny - včetně dětí - obklopuje na každém kroku. Ať chceme či nechceme, musíme ji poslouchat v obchodních centrech, line se na nás z televize, rozhlasu, internetu či jiných médií. Řízenou činností v MŠ chceme tento negativní trend pozměnit. Cílem je naučit děti vnímat hudbu pro její krásu a jedinečnost“ (Lišková, 2006, s. 137).

Ač si to plně neuvědomujeme, tak hudba je každodenní součástí našeho života. Přesto pojem hudba není úplně lehké definovat. Hudbu můžeme chápat z více hledisek, jako emoční prostředek, ale i část umění. Někteří lidé hudbu vnímají jako vyjádření určitého pocitu či nálady. Každý by pojem hudby vnímal jinak, záleží na tom, zda by to byl laik, učitel hudební výchovy nebo člověk zabývající se hudbou jako vědou.

Poledňák (2006) hudbu vnímá z filozofického hlediska jako důležitou estetickou složku. Zdůrazňuje fakt, že konkrétní definici hudby nelze v odborných slovnících najít, byť se to může zdát jako samozřejmost. Z vědeckého hlediska popisuje pojem hudba Fukač a Poledňák (1981) jako cestu k novému produktivnímu zkoumání jevu “hudba“. Je nutno prověřit vžitý terminologicko-pojmový aparát, s jehož pomocí o tomto jevu komunikujeme. Víme, že často užívaná slova nejsou vždy významově nejpřesnější a že se i ve vědě, mj. též v důsledku definičních snah, kupí kolem termínu, a s nimi spojených pojmů, konglomeráty vzájemně odlišných pojetí. Je proto přirozené otevíráme-li sled našich úvah pojednáním o problémech vyvolaných pojmem “hudba“.

V odborné literatuře najdeme členění na dva základní termíny: **hudba artificiální** (také umělecká či klasická nebo vážná) a **nonartificiální** (populární) hudba. Pojem AH představuje skladby symfonické i komorní, opery a balety, koncertní písně, skladby pro pěvecké soubory, kantáty i stylizace tanců apod. (Zenkl, 2007).

AH se týká především estetické složky a emocionálního prožívání. Proto tedy na rozdíl od hudby populární má klasická hudba větší umělecké ambice.

2 HUDEBNÍ AKTIVITY V MATEŘSKÉ ŠKOLE

„Hudba a hudební činnosti významně ovlivňují naše prožívání od narození (či dokonce již před narozením, protože již v době těhotenství miminko prokazatelně reaguje na poslech hudby nebo maminčina zpěvu) až do dospělosti. Setkávání s hudbou může mít charakter jak receptivní - tedy naše spíše pasivní vnímání zpěvu, hudby, nebo třeba sledování baletu – nádherného spojení hudby a pohybu, nebo formu aktivní, kdy se do „muzicírování“ různou formou zapojujeme“ (Kubecová et al., 2017, s. 39).

Ač si to možná neuvědomujeme, hudební aktivity jsou každodenní součástí aktivit prolínajícími se v MŠ. Cílem hudebních aktivit je, aby vytvářely v dítěti příjemné pocity. Mezi tradiční hudební aktivity, které se v MŠ mezi sebou jednotlivě prolínají, patří: **pěvecké, pohybové, poslechové a instrumentální**. V současné MŠ se nabízí hudebním aktivitám čím dál více prostoru. Jak s nimi vhodně naložit, záleží především na osobnosti učitelky, zda je schopna dát hudebním aktivitám takový prostor, jaký si právem zaslouží. Lišková (2006, s. 8) definuje hudební aktivity následovně: „Hudební činnosti rozvíjejí mnohé oblasti, mají vliv na komunikaci, tvořivost, podporují logické myšlení, paměť. Hudební činnosti přispívají ke kultivaci osobnosti, ke kooperaci, k týmové spolupráci, toleranci. Je více než zřejmé, že strukturu hudebních aktivit nezahrnují jen hlasové aktivity, či hra na hudební nástroje, rytmizace apod.“

2.1 Pěvecké aktivity

Pěvecké aktivity jsou základním prvkem hudebně-výchovných činností v MŠ. Lišková (2006, s. 21) uvádí, že zpěv je doménou hudebních aktivit v prostředí MŠ. Prostřednictvím zpěvu rozvíjí dítě ne jen smysl pro krásno, ale i řečové dovednosti. V pěveckých aktivitách se utváří kultivovaný řečový projev dítěte. Obsah zpěvu tvoří zprvu účelové aktivity spojené se zpěvem (rozdýchávání, rozezpívání, rytmizace a melodizace říkadél aj.). Ty jsou důležité pro uvolnění hlasivek a uvědomování si rytmické stránky slovních spojení.

Zpěv a hudebně pohybová hra jsou pro předškolní děti specifickou nenahraditelnou činností i osvěžením. Uspokojují jejich přirozenou potřebu vnímat svět všemi smysly a také se aktivně projevovat (Janovská & Zezula, 1990, s. 47).

Mezi **pěvecké aktivity** v MŠ řadíme: **zpěv, pohybovou hru se zpěvem, zpěv s chůzí, zpěv s hrou na tělo a s hrou na dětské nástroje**. V pěveckých aktivitách převládá práce s písní, která u dítěte může rozvíjet všechny poznávací složky. MŠ navštěvují i takové děti, které jsou hyperaktivní, a dělá jim větší obtíže soustředit se. Pěvecké aktivity můžeme vnímat také jako možný relaxační prostředek právě pro tyto děti.

Při realizaci pěveckých aktivit je nutné seznámit děti s pravidly správné hlasové hygieny a neustále dbát na jejich dodržování. Pedagog by měl být seznámen se správným nácvikem písně. Nutno si uvědomit, že zpěv je přirozeným lidským projevem, proto by se měl klást důraz na to, že děti musíme vhodně motivovat, a to tak, aby zpěv braly jako svoji přirozenost. Zpěv je výborný prostředek při překonávání komunikačních mantinelů, navíc cvičí paměť, pozornost, ale i tvůrčí aktivitu dětí.

2.1.1 Motivace

Motivací pro dítě může být už jen to, že učitelka zasedne ke klavíru a zazpívá písničku. Dítě slyší tóny, rozpoznává melodii, rytmus, barvu hudebního nástroje, barvu hlasu pedagoga a další hudební výrazové prostředky. Píseň by měla učitelka pro děti zpívat poučeně (zpívá intonačně a rytmicky správně), radostně a s nadšením.

2.1.2 Výběr písně

Při výběru písně, kterou chceme dítě v MŠ naučit, dbáme na hudební schopnosti a dovednosti dítěte. Musíme brát zřetel na tónový rozsah písně a rytmickou náročnost. Také dbáme na vhodný obsah písně, je důležité, aby dítě porozumělo textu.

2.1.3 Nácvik písně

V první řadě musí pedagog udržet pozornost dětí, správně je motivovat. Ideální je propojit zpěv i s jinými hudebními aktivitami, například doprovodit zpěv hudebními nástroji či vymyslet na píseň nějaký tanec apod. Dítěti nemusíme nabízet nepřeborné množství písní, mnohem užitečnější je zvládnout dokonale jednu píseň, déle s ní pracovat, protože čím více písniček dítě umí dobře zazpívat, tím je pro ně jednodušší se učit písničky další a o něco obtížnější.

2.2 Poslechové aktivity

Poslechové aktivity tvoří nejdominantnější skupinu, které se nejvíce dotýká začlenění AH. Jaromír Synek (2004, s. 57) vnímá důležitost poslechových aktivit v životě dítěte PV takto: „Ukázat dětem, jak hudbě aktivně naslouchat, vnímat ji, porozumět její řeči ve všech jejích podobách a žánrech, které nabízí, aby se stala užitečnou průvodkyní životem.“

Prostřednictvím zdravého sluchového orgánu vnímáme výšky tónů, délky, síly a barvy. Hudbu tedy můžeme nejen slyšet, ale zároveň působí na naše city, nějakým způsobem ji prožíváme. Poslech hudby bývá zprvu u dětí spontánní, záměrně se na něj nesoustřeďují, a jestli ano, tak v krátkém časovém úseku. V MŠ postupně dětem nabízíme vhodné podněty k poslechovým aktivitám, tak, abychom upoutali pozornost dítěte. Cílem je utvářet a podporovat u dětí estetický zážitek z poslechu skladby. Je však nutné brát zřetel na to, že děti mohou hudební skladby vnímat různě a mít při poslechu odlišné emoce.

Děti mají rády skladby, které probouzí jejich představivost, jsou pro ně atraktivní skladby s výrazným rytmem, barvou, tempem atd. Protože dětská pozornost je krátkodobá, rychle se unaví, je důležité myslet na to, jak dlouhé skladby do poslechu zařadíme. Doporučená délka poslechu skladby by neměla přesáhnout dvě minuty. Důležité je, abychom se ke skladbám postupně vraceli, tak, aby dítě postupně porozumělo charakteristickým rysům poslechové skladby.

2.2.1 Fáze poslechu skladeb

Lišková (2006, s. 138) vnímá poslech v MŠ jako velmi opomíjenou záležitost oproti ostatním hudebním činnostem. Byť si to mnozí učitelé neuvědomují, tak s aktivním poslechem pracují každý den. Chceme-li připravit děti pro poslech vybrané skladby, je velmi důležité vytvořit v prostředí třídy podnětné prostředí. Aby dítě mohlo vnímat „krásu“ hudební ukázky, je potřeba u něj dostatečně rozvíjet sluchové dovednosti a hudební paměť. Ideální je spojit poslech s variantami různých her, kdy děti rozeznávají různé zvuky, hlasy, popěvky, rytmické a melodické motivy. Abychom u těchto her docílili většího efektu, je ideální promyšleně pěvecké, instrumentální i hudebně pohybových aktivity střídat či propojovat.

Poslech hudby probíhá nejčastěji skrze reprodukci vybrané hudební ukázky. Pro děti je však velkým přínosem produkce živé hudby. Nejčastěji je to pedagog, který dětem

interpretuje hudbu. Výhodou je, že „živou hudbu“ dítě nejen slyší, ale i vidí, tedy zároveň může zhlédnout, jak se na konkrétní hudební nástroj hraje (Lišková, 2006).

2.3 Instrumentální aktivity

„Instrumentální aktivity znamenají, že dítě hraje na drobný rytmický nástroj. Přínos těchto aktivit nemá pouze hudební rozměr. Hra na nástroje se stává dorozumivacím prostředkem ve smyslu verbální i nonverbální komunikace. Zahrnuje rytmický doprovod říkadel, zpěv, práci se slovem, ale i vyjádření emocí hrou beze slov - nahlas, potichu, pomalu, rychle, vztekle, něžně“ (Kubecová et al., 2017, s. 108).

Hra na hudební nástroje je pro děti v MŠ jednou z atraktivních činností, často je spojována se zpěvem. Touto formou u dětí rozvíjíme jejich hudebnost. První práce dítěte s hudebním nástrojem je neřízená – snaží se okamžitě vytvářet zvuky či tóny. Je tedy na pedagogy, aby děti s hudebními nástroji seznámil, pracoval s nimi. Ukázal, jak se na jednotlivé nástroje hraje a předvedl jejich správné držení, tak aby dítě s nástrojem začalo pracovat kultivovaně. Nejprve nabídneme dítěti takový hudební nástroj, který je lehce hratelný a ovladatelný. Ideální je podle Liškové (2006) bubínek, ten děti znají, protože je často využíván i při jiných aktivitách. Při práci s hudebním nástrojem postupujeme s dětmi od nejjednoduššího ke složitějšímu. Než děti dostanou do ruky hudební nástroj, je ideální nejprve s nimi rytmicky tleskat a využívat oblíbené hry na tělo. Ta je totiž označování za předstupeň instrumentálních činností. Jakmile děti tento krok zvládnou, zařadíme hudební nástroj. Pokud doprovázíme píseň za rytmu hudebního nástroje, je třeba si uvědomit, že ke každé písni se hodí jiný nástroj.

Hudebním vzděláváním dětí PV se ve 20. století zabýval hudební skladatel a pedagog Carel Orff, který sestavil sadu hudebních nástrojů pro děti – Orffův instrumentář. Cílem Orffa bylo propojit hru na hudební nástroje s ostatními hudebními aktivitami a zastávat názor, že hrát a zpívat může každé dítě. Orffovy nástroje jsou označovány za lehké ovladatelné a jsou nejčastěji využívanými hudebními nástroji v MŠ.

Orffův instrumentář dělíme na:

- **Bicí rytmické nástroje** – dřívka, bubínek, tamburína, triangel, chřestidlo, činel, prstové činelky, rolničky, dřevěný blok (hranolový nebo plochý), tympány,
- **Bicí melodické nástroje** - zvonkohra sopránová, zvonkohra altová, metalofon altový, metalofon sopránový, xylofon sopránový, xylofon altový.

Hrou na jednotlivé hudební nástroje nepodporujeme u dětí jen jejich hudebnost, ale rozvíjíme u nich i sociální citění, toleranci, respekt, kooperace a sounáležitost v dětském kolektivu.

Cíle hry na nástroje z Orffova instrumentáře podle Liškové (2006):

- *rozvoj tvořivosti, představivosti,*
- *rozvoj sluchových schopností – rozlišování zvuků a tónů,*
- *rozvoj rytmického citění,*
- *rozvoj jemné motoriky, koordinace pohybů,*
- *rozvoj estetického vnímání,*
- *schopnost vyjádřit hrou vlastní pocity,*
- *pěstování souhry, rozvoj sociálního citění a spolupráce,*
- *cvičení a soustředění postřehu,*
- *motivace k aktivní hře na vlastní hudební nástroj.*

Z uvedených cílů vyplývá, že hra na nástroje, které jsou děti schopny samy ovládat, může být jedním z prostředků k jejich dalšímu hudebnímu rozvoji.

2.4 Hudebně pohybové aktivity

Podstatu hudebně pohybové výchovy tvoří spojení hudby s pohybem a spojení pohybu s hudbou. To znamená, že písně a jiné hudební formy jsou doplňovány jednoduchým tanečním pohybem - a naopak pohybová cvičení, pohybové a taneční hry, pohybová improvizace a drobné taneční formy jsou spojeny s hudebním doprovodem (Janovská & Zezula, 1990, s. 176).

Pro dítě je pohyb jedním z nejpřirozenějších projevů, je každodenní součástí v jeho konání. Veškerá dětská zábava je spojována právě s pohybem. Skrze hudebně pohybové aktivity rozvíjíme u dětí rytmické citění, správné držení těla a schopnost vnímat tempové odlišnosti Lišková (2006, s. 47) popisuje, které všechny složky do hudebně pohybových aktivit patří:

- *držení těla, uvolňovací cviky, jednoduché pohybové prvky,*
- *pohybové hry,*
- *chůze, běh, poskoky,*

- *hra na tělo,*
- *pohyb a poslech,*
- *pohyb a hudebně-vyjadřovací prostředky,*
- *pohybová improvizace,*
- *dětské lidové taneční hry,*
- *pohybové ztvárnění písní.*

Předpokladem správného hudebního vyjádření je jednoduše pohyb. Proto je důležité v MŠ rozvíjet pohybové dovednosti vhodným cvičením, které je nazýváno jako pohybová průprava. Pohybovou průpravou se snažíme u dítěte vypěstovat správného držení těla a kultivovaného pohybu. Aby dítě bylo schopno sladit pohyb s hudbou, musí si nejprve osvojit ty nejjednodušší taneční pohyby.

Dítě by mělo při hudebně pohybových aktivitách zapojit celé své tělo. Tyto aktivity často probíhají hromadnou formou, kdy děti společně chodí do pochodového rytmu, při cvičení, při tanci nebo hudebně pohybových hrách. Je důležité si uvědomit, že pohyb vychází z rytmu a rytmus zase ovlivňuje hudbu. Hudba na nás tedy působí skrze rytmus. Nicméně, může tomu být i naopak, kdy rytmus ovlivňuje hudbu (při pochodování či tanci). Důležité je, aby dítě dokázalo při poslechu vybrané skladby rozlišovat její rytmus a dynamiku. Ke každé skladbě musíme přizpůsobit tempo a pohybový výraz.

Příklad hudebně pohybových aktivit charakteristických pro daný typ skladby podle Liškové (2006):

- *radostná, veselá hudba – skoky, poskoky, tanec,*
- *jemná, tichá hudba – pohybová improvizace, mimika,*
- *burácivá hudba – poskoky, běh, hra na tělo, chůze v pochodovém tempu,*
- *hlasitá hudba – rázná chůze, pohyb ve skupině.*

Velmi využívanou hudebně pohybovou aktivitou v MŠ je tanec. Je možné seznámit děti s různými tanečními kroky, styly či žánry, například s baletem.

2.5 Hudební aktivity ve vzdělávacích oblastech předškolního vzdělávání

Podmínky současné MŠ jsou pro realizaci hudebních aktivit více než příznivé, jelikož se jim v současnosti poskytuje mnohem více prostoru. Avšak, do jaké míry se s nimi bude pracovat, záleží na osobnosti pedagoga, zda k hudebním aktivitám inklinuje a je schopen jim věnovat dostatečný prostor. Lišková (2006) tvrdí, že tato problematika je mnohem závažnější, než by se mohlo zdát. I v dnešní MŠ najdeme pedagoga, který neumí hrát na žádný hudební nástroj. Pro realizaci hudebních aktivit v MŠ musí mít pedagog dostatek didaktických či metodických znalostí, aby věděl, jakou aktivitu zvolit, aby ji zvládl dokonale realizovat. Musíme si uvědomit, že hudba má vliv na celkový rozvoj osobnosti dítěte. Všestranný rozvoj dítěte jak po stránce fyzické, tak po stránce psychické, by měl přesně korespondovat s dílčími cíli v jednotlivých oblastech z RVP PV. Pedagog by neměl žádný z oborů vynechat, je nutné obsáhnout všechny oblasti. Proto, i když není hudebně založen, neměl by dítě ochudit o prožitek ze zpěvu, poslechu hudby apod.

Hudební aktivity v předškolním vzdělání vychází z RVP PV, kde je jeho součástí všech pěti oblastí. Není nutné se omezovat jen na jednu z hudebních aktivit, nejčastěji to bývá v prostředí MŠ zpěv. Naopak hudební aktivity by měly být pro dítě pestré.

Oblasti RVP PV:

1. **Biologická oblast** – dítě a jeho tělo
2. **Psychologická oblast** – dítě a jeho psychika
  - a) Jazyk a řeč
  - b) Poznávací schopnosti a funkce, myšlenkové operace, představivost a fantazie
  - c) Sebepojetí, city, vůle
3. **Interpersonální oblast** – dítě a ten druhý
4. **Sociálně-kulturní oblast** – dítě a společnost
5. **Environmentální oblast** – dítě a svět

Přestože není jasně psaný manuál, jakou lze hudbu zařadit do hudebních aktivit v MŠ, tak zároveň není nikde napsáno, že se AH v MŠ nemá upozadit. Pedagog může využít AH a vhodně ji zařadit do hudebních aktivit tak, aby ji dokázal reflektovat ve všech pěti oblastech.

2.5.1 Dítě a jeho tělo

Tato oblast klade důraz na zdravý vývoj jedince, a to jak po stránce fyzické, tak po stránce psychické. Zprvu není docela značně vidět souvislost mezi aktivním provozováním hudby a zdravým životním stylem. Hudební aktivity v této oblasti představují zejména správné držení těla, rozvoj motoriky, napomáhají k relaxaci (Kubecová et al., 2017, s. 40). Lišková (2006, s. 9) v souvislosti s touto oblastí klade důraz na fyzickou pohodu dětí, tělesnou zdatnost a zdravotní kulturu, rozvoj pohybových a manipulačních dovedností a směřování dětí ke zdravým životním postojům a návykům.

- **Pěvecké aktivity**

Lišková (2006, s. 9) uvádí, že zpěv je jednou z prevencí psychopatologických jevů, motivací k vhodnému využití volného času dětí a k navození jejich ustálených zájmů v následujícím životním období. Pěvecké činnosti mohou být prostředkem k tomu, aby dítě získávalo kladné hodnoty v oblasti životních postojů a návyků. Zpěv napomáhá, co se týká fyziologického vývoje dětí, především správnému dýchání a držení těla. Pěvecké aktivity také vedou děti ke správné hlasové hygieně a prevenci hlasových poruch. Z oblasti psychologické je zpěv vhodným prostředkem k relaxaci. Řada studií dokazuje, že vokální aktivity podporují vznik kladných emocí a pozitivního přístupu k životu.

- **Hudebně pohybové aktivity**

Pohyb je neodmyslitelnou součástí správného fyziologického vývoje dítěte. Pohybové aktivity jsou především prostředkem k uvědomění si vlastního těla, rozvoji hrubé a jemné motoriky. Pohyb zároveň uvolňuje psychické napětí. Uvádí se, že pohybem lze ovlivňovat hyperaktivní děti. Pomocí hudebně pohybových aktivit za využití AH můžeme například seznamovat děti s částmi lidského těla, rozvíjet jejich prostorovou orientaci nebo je učit napodobovat předváděný pohyb. Pro hudební aktivity je typické sladit pohyb těla s rytmem a hudbou.

- **Poslechové aktivity**

Poslech hudby vede k fyzické pohodě a uvolnění těla. V souvislosti s touto vzdělávací oblastí se při poslechu především zaměřujeme na relaxaci prostřednictvím hudby.

Díky poslechu rozvíjíme u dítěte smyslové vnímání, především sluch. Zde je nejčastěji doporučovaná AH.

2.5.2 Dítě a jeho psychika

Tato oblast je rozdělená do tří podoblastí: Jazyk a řeč, poznávací schopnosti a funkce, myšlenkové operace, představivost a fantazie, sebepojetí, city a vůle.

2.5.2.1 Jazyk a řeč

Hudební aktivity působí přínosně na rozvoj řeči dítěte. Z hudebních činností sem řadíme hudební hry se slovy, hry na ozvěny, říkadla, rozpočítadla, zpěv atd. Součástí mluvení i zpěvu je nápodoba slyšeného. Řadíme zde také neverbální činnosti, jako je poznávání hudebních symbolů (př. zvuk bubnů - svolávání dětí, zvony - zvonění částí dne: poledne, klekání).

- **Pěvecké aktivity**

Do podoblasti jazyk a řeč řadíme nejen veškeré pěvecké aktivity, ale i první práce s rytmizací vět (práce se slovy, říkadla). Pomocí pěveckých aktivit rozvíjíme u dětí jejich slovní zásobu, artikulaci, poznávání znělé hlásky na konci a na začátku slov. Zde je vhodné připomenout, že zpěv je výborným pomocníkem při odstraňování logopedických vad, především koktavosti. Při zpěvu také děti vedeme ke správnému dýchání.

- **Hudebně pohybové aktivity**

Nadále v této podoblasti rozvíjíme řečové dovednosti dětí, ale využíváme především práci s tělem a pohybovou improvizaci při zvuku hudby, kdy dítě prostřednictvím pohybu vyjadřuje své nálady a emoce. Právě při pohybové improvizaci na vybranou skladbu můžeme využívat umělé skladby, které jsou rozmanité svým tempem, zvuky různých hudebních nástrojů, dynamikou a melodií. Můžeme využít pantomimu, přičemž děti využívají pouze své tělo a představují například hudební nástroje nebo hudební profese a ostatní děti je hádají.

- **Instrumentální aktivity**

Hra na hudební nástroje se také pojí s nonverbálními komunikačními dovednostmi. Dítě za zvuků vybraného hudebního nástroje vyjadřuje své emoce a postoje. Proto je velmi vhodné dítě seznamovat se všemi typy hudebních nástrojů. Dítě by mělo znát i takové hudební nástroje, které nejsou v MŠ využívány a nemá možnost je vidět „na živo“ (žesťové nástroje, housle, varhany, harfu atd.). I v této aktivitě lze uplatnit AH, kdy se dítě skrze poslech, exkurzi nebo hudební koncert může seznámit s vybranými hudebními nástroji. Ty se učí poznávat a pojmenovávat.

- **Poslechové aktivity**

Poslechové aktivity v této podoblasti mají své uplatnění v tom, že se děti učí slovně vyjadřovat své emoce a názory podle hudebního znění. Využívá se především tzv. programní hudba, která má určité téma. Děti si hudební ukázkou poslechnou, poté se snaží reprodukovat své myšlenky o tom, co slyšely.

2.5.3 Poznávací schopnosti a funkce, představivost a fantazie, myšlenkové operace

Rozvíjet fantazii a myšlenkové operace u dětí ve své době hlásal již J. A. Komenský v díle Informatorium školy mateřské. Abychom všechny tyto složky u dětí rozvíjeli, volíme přiměřené aktivity, tím rozvíjíme u dětí pozornost a vnímání krásy z prožitku. Hudebními aktivitami rozvíjíme u dětí pozornost a soustředěné vnímání.

Do hudebních aktivit v MŠ sem řadíme především hudební improvizaci. Tu rozvíjíme ve všech složkách hudebních aktivit - pěveckých, hudebně pohybových, instrumentálních a poslechových, protože vlastní kreativita v dětech vzbuzuje radost a motivuje je do dalších aktivit.

- **Pěvecké aktivity**

Veškeré aktivity, které ke zpěvu patří, lze využít v této podoblasti. Prostřednictvím písňového materiálu můžeme splnit očekávané výstupy, a naplnit tak cíle RVP.

Námět písničky nás může inspirovat k pozorování kulturních či technických objektů, jevů a bližší práci s nimi (vlastnosti: velikost, barva, tvar, materiál, zvuky). Obsah písňe může vést k vysvětlování a chápání pojmů, následně pak např. k motivaci - práce s knihou, obrazovým materiálem či médií (Lišková, 2006, s. 14). Při práci s obsahem vybraných písni můžeme u dětí rozvíjet časovou posloupnost a logické uvažování. Prostřednictvím

skladby mohou děti získávat povědomí například o ročních obdobích. V MŠ je hojně využíván houslový koncert A. Vivaldiho – Čtvero ročních dob, který může být i motivací pro práci s písněmi.

- **Hudebně pohybové aktivity**

Zde především využíváme napodobivých her, kdy u dětí rozvíjíme zrakové vnímání, koordinaci celého těla a pohotové reakce na daný podnět. Dále je u dětí rozvíjena jejich pozornost a jejich koncentrace. Využíváme jednoduché pohybové choreografie, tak abychom u dětí rozvíjeli i paměť.

Prostřednictvím AH můžeme děti seznámit s různými druhy tanečních stylů například: baletu, folklórních tanců, výrazového tance atd.

- **Instrumentální aktivity**

Abychom v této podoblasti rozvíjeli požadované cíle se zapojením drobných hudebních nástrojů, musíme podporovat schopnost dětí manipulovat s vybranými předměty. Zapojíme-li do aktivit AH, jejím prostřednictvím seznamuje děti s různými typy hudebních nástrojů. Popisujeme, z jakého se skládají materiálu, a porovnáváme zvuky jednotlivých nástrojů.

Manipulace s nástroji umožňuje i rozvoj myšlenkových operací a řešení praktických problémů. Např. jaký hudební nástroj představuje veselou či smutnou náladu? Jakým způsobem s nástrojem manipulovat tak, abychom vyjádřili náš pocit, myšlenku? Jaký nástroj použít k doprovodu konkrétní písničky (hudebního žánru), např. ukolébavky (Lišková, 2006, s. 15).

- **Poslechové aktivity**

Poslech je dominantní aktivitou v této podoblasti. Prostřednictvím poslechových aktivit naplňujeme mnohé očekávané výstupy z RVP PV.

Hudební aktivity rozvíjejí fantazii a představivost. Prostřednictvím AH seznamujeme děti ne jen s hudebními nástroji, s prostředím, ale také za jakým účelem byla hudba komponována a jakou myšlenku do skladby vkládali hudební skladatelé. Jednotlivé ukázky hudebních žánrů vedou k rozpoznávání charakteristických znaků hudby a k určování rozdílů a shod ve vybraném hudebním díle.

2.5.3.1 *Sebepojetí, city, vůle*

V této podoblasti nelze hudební aktivity oddělovat od sebe, protože bychom těžko naplnili konkrétní vzdělávací cíle a očekávané výstupy z RVP PV. Cíle se tady vzájemně prolínají i s hudebními aktivitami. Z toho jasně plyne, že každý člověk vnímá hudbu jinak, avšak mnoho odborníků se shoduje na tom, že hudba v nás vyvolává určité pocity. Pocity z hudby mohou být pro dítě příjemné, ale i nepříjemné. V prostředí MŠ se snažíme vhodně zvolenou hudební ukázkou vyvolávat u dětí radostné pocity a krásný zážitek z hudby. Záměrem pedagoga při všech hudebních činnostech je posilování pozitivního vztahu dítěte k sobě samému i ke svému okolí (Kubecová et al., 2017).

2.5.4 **Dítě a ten druhý**

Tato oblast je více zaměřena na sociální stránku předškolního dítěte. Cíle jasně formulují snahu začlenit dítě do kolektivu. Proto vedeme dítě k tomu, aby se dokázalo přizpůsobit určitým životním situacím, zvládat konflikty, adekvátně komunikovat, dokázat se prosadit ve skupině apod.

Všechny čtyři hudební aktivity v prostředí MŠ můžeme vhodně využít k tomu, abychom splnili všechny cíle z oblasti. Především zapojili dítě do kolektivu, a tím je začlenili mezi ostatní jedince ve skupině. Děti se zpěvem, pohybem a hrou na hudební nástroj učí nejen spolupracovat, ale i respektovat druhé. Tím, že podporujeme u dětí především radost a příjemné zážitky při realizovaných aktivitách, pozitivně ovlivňujeme vzájemné vztahy mezi nimi a podporujeme pozitivní klima ve třídě.

2.5.5 **Dítě a společnost**

Úkolem této oblasti je začleňovat dítě do společnosti ostatních jedinců. V hudebních aktivitách v MŠ vedeme děti ke spolupráci s ostatními tak, aby byly schopny řídit se společenskými pravidly. Klade se zde důraz na utváření estetického, kulturního a uměleckého cítění.

Hudební aktivity jsou společným dílem všech dětí, tím u nich rozvíjíme kooperaci. Můžeme nacvičit hudební programy na různá vystoupení a besídky, kdy si dítě plně uvědomuje svůj význam, ale i odpovědnost jako součást skupiny. V hudbě často nalézáme odraz společnosti. Důkazem toho jsou texty lidových písní a hudební tradice spojené s hudbou – masopust, posvícení, Vánoce, Velikonoce, pálení čarodějnic, vynášení Morany nebo dožínky ad. Tyto svátky sloužily k pobavení lidu, ale vedly i k vzájemné spolupráci

(Kubecová et al., 2017, s. 43). V této oblasti má své využití AH, protože se zde uplatňují všechny hudební aktivity, které se v MŠ realizují, ale i aktivity, které jsou nad rámec obvyklých aktivit v prostředí MŠ. Určitě sem zařadíme hudební vystoupení a hudební koncert, který je nedílnou součástí toho, abychom dítě vedli k možnosti kulturního vyžití, které nabízí jeho okolí.

Mnohá divadla nabízejí programy, kde je přímo zařazeno dětské operní vystoupení či balet. Například Národní divadlo v Brně nabízí několik představení, která mají nazvaná: „Opera pro děti“, kde se prolíná pohádková tematika. Nebo baletní soubor působící v Severočeském divadle vytvořil pro dětského diváka pohádkové představení Louskáček, vánoční sen (P. I. Čajkovského). Tento baletní soubor má snahu zprostředkovat dítěti jedno z jeho prvních seznámení s divadlem, což jasně koresponduje s cíli této oblasti. Návštěvou koncertu či divadelního představení seznamujeme děti s normami společenského chování.

2.5.6 Dítě a svět

Oblast Dítě a svět je zaměřena na to, jak dítě vnímá svoje životní prostředí, které ho obklopuje, okolí okolo sebe a zda má povědomí o okolním světě. Problematika tohoto bloku je poněkud náročnější oproti ostatním. Přesto opět i v této oblasti můžeme uplatnit všechny hudební aktivity tak, aby děti poznávaly různé hudební formy a žánry. Zaměřujeme se především na výchovu dětí k ochraně prostředí, ve kterém žije, ale zároveň, aby mělo dítě povědomí o hudební kultuře vzdálenějších krajů. Powell doporučuje setkat se se všemi hudebními žánry, tvrdí, že by člověk měl zkusit poslouchat trochu náhodněji a dát každému typu hudby šanci. Jestli máme rádi metal, zkusme folk, jestli milujeme Mozarta, tak Dolly Partonovou. (Powell, 2012).

Hudební pedagožka Lišková (2006) v této oblasti dokonce odkazuje na poslech ukázky programní hudby, například: Beethoven - Pastorální symfonie, Vivaldi - Čtvero ročních období, C. Saint Saëns - Karneval zvířat atd.

Každou z hudebních činností lze ve vzdělávacích oblastech RVP PV reflektovat. Je důležité tyto hudební aktivity mezi sebou neustále propojovat a střídat tak, abychom se nevěnovali pouze jedné z nich. To uvádí Lišková (2016, s. 4), která říká, že je nutné uvědomit si, že je nesprávné omezovat hudební činnosti pouze na zpěv, jak tomu v MŠ často bývá. Tohle tvrzení potvrzuje Váňová (2014), která zřetelně zdůrazňuje, že by dítě mělo vnímat hudební činnosti komplexně, proto je potřeba využívat zpěvu, pohybu nebo hry na jednoduchý hudební nástroj.

3 ARTIFICIÁLNÍ HUDBA A DÍTĚ PŘEDŠKOLNÍHO VĚKU

Vztah k hudbě v životě dítěte utváří několik faktorů. Je to osobní vybavenost dítěte, vhodné prostředí, ve kterém dítě vyrůstá, a dostatek hudebních podnětů. Hudební vývoj je u každého dítěte individuální, protože záleží na několika psychologických zákonitostech. Mnoho výzkumů potvrdilo, že dítě se rodí již s hudebními schopnostmi a pokud má kolem sebe podnětné prostředí, mohou se dále rozvíjet. Proto by měla být hudba v životě dítěte rozmanitá, aby se postupně mohlo seznamovat s různými hudebními žánry. Výsledky výzkumů za posledních dvacet let, které se věnují vlivu působení hudby v prenatálním období věku dítěte, dokládají, že pokud matka poslouchala v těhotenství hudbu, může to mít značný vliv na chování dítěte po jeho narození. Je dokázáno, že plod vnímá zvuky či hudbu a že novorozenec reaguje na některé melodie či rytmy, které „zná“ z prenatálního období. Z toho vyplývá, že již v tomto období může dítě získávat první hudební zkušenost, která může mít pozitivní vliv na další hudební vývoj v jeho životě.

Sedlák a Váňová (2013) tvrdí, že všechny děti, které pro to mají anatomicko-fyziologické předpoklady, lze hudebně vzdělávat. Hudební vývoj považuje za neoddelitelnou složku lidské osobnosti a za nezastupitelnou součást její harmonické kultivace.

Hudební výchovu u dětí prosazovali hudební pedagogové, jako Kodály, Orff či Suzuki. Ti propagovali hudební výchovu (dokonce u dětí již ve věku 2–3 let), protože v tomto období lidský mozek nejlépe zachycuje podklady k dalšímu učení. Franěk (2005, s. 133) uvádí, že dítě je již připraveno na hudební aktivity.

3.1 Přehled dosavadních výzkumů problematiky

Výzkumy poukazují na hudební schopnosti, vlohy či talent dítěte. Vlohy jsou vrozené a jsou to dispozice pro určitou aktivitu, kterou můžeme nazývat zároveň talentem. Sedlák a Váňová (2013) charakterizují hudební vlohy jako základ pro emocionální citlivost k hudbě, způsob hudebního vnímání, úroveň hudební aktivity i celkový vztah k hudbě samotné. Pokud to jedinec splňuje, již se vytváří předpoklad hudebního projevu, a to je hudební schopnost, která je vrozená nebo získaná výchovou. Výrazné hudební vlohy neboli nadání se u dítěte mohou projevovat již v jeho raném věku. „Hudebně psychologické výzkumy (např. Sedlák, 1966) dovolují oprávněně předpokládat, že každé tělesné a duševně zdravé dítě má alespoň minimální hudební vlohy k tomu, aby mohlo splnit požadavky všeobecné hudební výchovy“ (Sedlák & Váňová, 2013, s. 53).

Rozlišit vlohy od schopností je velmi obtížné, musíme brát na vědomí, že každé dítě se rodí s jiným potenciálem. Člověk, který má tyto předpoklady v sobě, objevuje zvýšený zájem o hudbu, vyhledává ji a touží po hudební seberealizaci. (Sedlák & Váňová 2013, s. 51). Schopnost je psychická vlastnost člověka, která umožňuje vykonávat úspěšně činnost v dané oblasti. Definovat pojem hudební schopnost je poněkud náročnější. Franěk uvádí (2007), že hudební psychologové zaujímali dvě odlišné pozice. První z nich je chápána tak, že hudební schopnost je široký a všeobecný faktor, který je zahrnut do všech hudebních aktivit. Druhý názor tvrdí, že existuje řada různých faktorů specializovaných pro jednotlivé druhy hudebních aktivit.

Mezi základní hudební schopnosti patří zejména:

- *hudební sluch (schopnosti sluchově percepční a sluchově motorické),*
- *hudební citění neboli smysly pro hudebně výrazové prostředky (zejména rytmické, tonální a harmonické citění),*
- *hudebně intelektové schopnosti (hudební paměť, hudební představivost, hudební myšlení),*
- *hudebně tvořivé schopnosti (fantazie, fluence, flexibilita, senzitivita, originalita, elaborace, integrace).*

(Sedlák & Váňová, 2013, s. 68)

Franěk (2007) uvádí, že většina výzkumů se shoduje na tom, že pokud oba rodiče dítěte mají hudební schopnosti, je velká pravděpodobnost, že i jejich dítě bude mít nadprůměrné nebo jen průměrné hudební schopnosti. Naopak u „nehudebních“ rodičů je pravděpodobné, že dítě bude mít méně rozvinuté hudební schopnosti. Avšak, nelze v těchto souvislostech upřednostňovat jen vliv dědičnosti, protože jedním z dalších důležitých faktorů rozvíjejících u dítěte hudební schopnosti je společnost, ve které se dítě pohybuje.

K osobnosti dítěte a jeho hudebnímu vývoji se váže pojem hudebnost. Autorka Váňová (2014, s. 10) chápe hudebnost jako: souhrn všech vnitřních hudebních předpokladů (vloh, schopností, dovedností, návyků i případných znalostí dítěte), motivačních podnětů a sociálních vlivů zajišťujících komunikaci dítěte s hudbou.

Franěk (2007) uvádí, že jisté výzkumy ukázaly, že je ideální začít s hudbou již v PV dítěte. Výraznou změnou je pro dítě přechod z domácího prostředí do nového prostředí MŠ. U dítěte se v tomto věku výrazně vyvíjí smyslové orgány. Utváří se sluchová diferenciac

a hlasové orgány. Vývoj umožňuje zdokonalovat pěvecké dovednosti dítěte, ale i schopnost chápat vokální i instrumentální hudbu.

Výzkumy K. G. Dolgina, a E. H. Andelsova, J. G. Cunninghama a R. S. Sterlinga a dalších poukázaly, že děti od věku čtyř let jsou povětšinou schopny rozlišit ve vnímané hudbě základní emoce (veselý, smutný, rozzlobený, polekaný) a ukázat citový výraz na příslušném obrázku lidské tváře (Sedlák & Váňová, 2013, s. 363).

Autoři dále zdůrazňují fakt, že jsou děti už v PV schopné učit se hrát na vybraný klasický hudební nástroj a že se koordinace pohybů u těchto dětí neustále zlepšuje. Dokazují to mimo jiné pedagogické zkušenosti např. z Japonska – zejména hojně používané metody hudební školy Suzuki, podle níž např. na housličky hrají jednoduché melodie již tříleté děti. U nás pak zejména práce pedagožek ZUŠ Z. Janžurové a M. Borové, autorek klavírní školičky, potvrzují přesvědčivě, že při vhodném postupu je možno již v PV začít s výukou na klasický hudební nástroj (Sedlák & Váňová, 2013, s. 363).

AH může být podnětem k rozvoji hudebních vloh. Dítě PV je již schopno vnímat tonální citění. Jak je pro děti v tomto věku důležité, abychom je seznámili s hudbou a hudebními prostředky, jasně dokazuje tvrzení Sedláka a Váňové (2013): „S ohledem na anatomický a psychofyzilogický vývoj dětí PV lze tvrdit, že jde o jednu z nejdůležitějších etap hudebního vývoje, která je-li zanedbána, ovlivní negativně celkový vztah dítěte k hudbě i možnosti jeho úspěšného rozvoje v základní škole.“

Ukazuje se, že děti těsně před dovršením školního věku již disponují schopností vnímat a prožívat poměrně složitá díla evropské klasické hudby, i když se systematicky nevěnovaly hře na hudební nástroj. Zatím však chybějí informace o reakcích dětí mezi pátým a šestým rokem. Přitom je známo, že toto období je obzvlášť důležité pro utváření emocionálních reakcí (Franěk, 2007, s. 139).

3.1.1 Mozartův efekt

Na počátku devadesátých let 20. století proběhla zejména v anglosaských zemích rozsáhlá kampaň, která přesvědčovala, že poslech Mozartovy hudby může zvýšit inteligenci dětí. Začalo se hovořit o Mozartově efektu. Za podpory hudebního průmyslu zahájily nadšené okruhy propagátorů hudební výchovy kampaň pod hesly „Hudba tě učiní chytřejším!“ či „Buduj mozek svého dítěte!“. Začaly se vydávat kazety a CD s vybranou Mozartovou hudbou, o níž se tvrdilo, že zaručeně působí na rozvoj dětské inteligence. Ve dvou státech USA (Georgia a Tennessee) byl dokonce předložen návrh zákona, podle kterého

by každému novorozenci mělo být přiděleno CD s klasickou hudbou (Franěk, 2007, s. 165).

Než k této motivaci se zapojením Mozartovy hudby došlo, předcházela jí řada výzkumů z celého světa. Vše začalo v USA, kde výzkumníci začali prosazovat pro dítě v raném věku poslech Mozartovy hudby, opírali se o výzkum Rauscherové na univerzitě ve Wisconsinu v USA (1993). Její experiment dokázal, že se u dítěte při poslechu Mozartovy hudby výrazně zlepšilo časoprostorové chápání. Mnohé další výzkumy chtěly na Mozartův efekt navázat, výzkum potvrdit či vyvrátit. Mnoho dalších experimentů potvrdilo pozitivní vliv Mozartovy hudby na hudební vývoj jedince. Mimo jiné se také prokázalo, že vlivem Mozartovy hudby se u pacientů trpících Alzheimerovou chorobou zlepšilo prostorově-časové chápání (Johnson et al., 1998).

Jak si lze vysvětlit platnost Mozartova efektu?

Nad tvrzením, že Mozartova hudba má blahý vliv na vývoj jedince, se strhlo mnoho diskuzí a dalších výzkumů, které se o teorii vlivu Mozartovy hudby opíraly. Vliv se prokázal nejen ve vývoji, ale i v emocionálním prožívání jedince a jeho vyšších aktivit kognitivních složek.

Rauscherová se snažila vysvětlit podstatu Mozartova efektu pomocí teorie Lenga a Shawa. Tato teorie popisuje některé mechanismy fungování mozkové kůry. Předpokládá se, že určitá hudba může vyvolat v kůře takové vzorce korových výbojů, které jsou využívány také při prostorově-časových úkolech. Jedná se tak o jeden z příkladů tzv. *efektu transferu*, což je přenos účinku hudby do jiných, nehudebních oblastí, jak kognitivních (zpracování informací různého charakteru, matematické úkoly, učení aj.), tak třeba i do oblasti sociálního chování (Franěk, 2007, s. 168). Nicméně to, že se výzkumy u dětí na tohle téma realizují, již signalizuje fakt, že by se děti alespoň v krátkém několikaminutovém úseku měly s AH setkat. Výzkumy zjistily pouze krátkodobý vliv Mozartovy hudby, zhruba v časovém rozmezí několik minut. Tento účinek se navíc nedostavuje při každé příležitosti (byl problém zopakovat původní experiment se stejnými výsledky). Je nutné též dodat, že většina výzkumů byla uskutečněna na dospělých lidech, s dětmi školního věku pracoval zatím jediný experiment, který Mozartův efekt neprokázal (Franěk, 2007, s. 169).

3.2 Vnímání hudby dětmi předškolního věku

V této podkapitole popisují, jak vnímám spojitosti mezi dětmi PV a AH. AH mohou děti vnímat ve dvou rovinách: z estetického a emocionálního hlediska.

3.2.1 Estetické vnímání umělé hudby

Hudba přináší dítěti určitý druh prožitku. Může zažívat nejenom radost, uvolnění, napětí, ale mít také bohatý kulturní a estetický zážitek. Je vhodné vést děti k tomu, aby dokázaly krásné věci pozitivně vnímat, prožívat a dokázaly je ohodnotit. O toto tvrzení se opírá RVP PV, v němž se jasně formuluje, že bychom měli u dětí podporovat duševní pohodu a psychický stav, uvést je do světa kultury a umění, utvářet společenskou pohodu v sociálním prostředí, ve kterém se pohybuje.

Význam hudby pro jedince vnímá Fukač a Poledňák (1981) na základě několika jejich funkcí. Jednou z nich je funkce estetická. Oblasti estetiky mají úzkou spojitost s AH. Estetika se zabývá vnímáním krásna. Nás nejvíce zajímá estetické vnímání, které se zaměřuje především na hudbu pro jedince. V tom nám pomáhá samostatný vědní obor, který se nazývá hudební estetika. Nejvyšší možnou hodnotou pro hudební skladbu je, dosáhne-li označení umělecká.

Umění a kultura mají v RVP PV své místo, i když nejsou explicitně definovány. Hazuková (2014, s. 9) tuto problematiku vystihuje následovně: „Zdálo by se, že učitelky v MŠ vymezení oblasti umění a kultury nemusí zajímat, podobně jako znalosti o jejich podstatě, smyslu a významu pro existenci jedince i společnosti nebo funkcích, které od pradávna plní. Toto zdání je, ale mylné pro přípravu, vedení a hodnocení vzdělávací nabídky v dané oblasti (dítě a společnost) zavádějící“.

Dítě je schopno vnímat a oceňovat umělecké dílo, ovšem podle svých kritérií. Právě tato „dětská“ kritéria bychom mohli už v MŠ zkvalitňovat. Podle Jiřího Fukače (1998) tak bude u dítěte rozvíjeno nejen kritické myšlení, ale i fantazie a představivost.

Ivan Poledňák (1984) ve své knize uvádí, že estetické vnímání úzce navazuje na emocionální prožitek. Nelze jej chápat jen jako psychický proces, který se zařazuje do tělesných procesů spojených s nevědomím, proto má proces estetického vnímání velmi složitou podobu. Je velmi ovlivněno prostředím, k čemu je jedinec veden, protože v estetice se jedná o subjektivní pohled na věc.

Reakce dítěte na hudbu mohou být rozličné. Estetický prožitek z AH si dítě buď uvědomuje, nebo neuvědomuje. Záleží, k jaké umělecké sféře dítě inklinuje a jakými vhodnými podněty u dítěte zájem o AH rozvíjíme.

3.2.2 Emocionální reakce na umělé hudby

Vnímání hudby je pro dítě spojeno se senzomotorickou činností, při níž dochází u dítěte k emocionálnímu prožívání. Pro dítě je typické, že často jinak vnímá realitu. Často se uchyluje do světa své fantazie. Hudba upoutává děti svými výrazovými prostředky. Na různé hudební podněty dítě reaguje spontánně, bezprostředně.

„Emocionální reakce na hudbu vyvolávají tak řadu změn ve strukturální, dynamické i charakterové sféře osobnosti. Podněcují aktivitu, pozornost, tvořivé schopnosti, ovlivňují racionální pochody, mohou přinášet i psychoterapeutické účinky. Posilují estetické citění dítěte“ (Kodejška, 2002).

Hudba bezpochyby umocňuje citový prožitek. Z psychologického hlediska mluvíme o prožívání emocí. Je důležité si uvědomit, že vedle fyziologických procesů vnímání hudby, jsou i emoce zvláštní kvalitou prožívání. Dle Nakonečného (2012) rozdělujeme emoce do několika psychologických struktur, kterými jsou:

- *tělesné pocity* - bolest, hlas, pocit únavy apod.,
- *základní komplexní emoce* - úzkost, radost a štěstí, smutek, strach, hněv, pocit viny, stud, starost, hnus, lítost, naděje, empatie,
- *vývojové vyšší city* - intelektuální city, etické city, náboženské city,
- *citové vztahy* - přátelství, láska, závist a nenávisť.

Dětské emoce, oproti emocím zdravého dospělého člověka, v sobě nesou určité charakteristiky, kterou jsou velmi výrazné. Dětské city jsou většinou krátkodobé, rychle odeznívají a snadno se mění. Nálady dětí dovedou rychle kolísat a téměř okamžitě se dovedou převést v úplný protiklad (Nakonečný, 2012).

Emoce u dítěte vznikají spontánně a nelze je vyvolat uměle. Většina dětí emoce prožívání bezprostředně a velmi intenzivně. Je však možné navodit určitou situaci prostřednictvím AH, vzpomínku, která dítěti přivodí nebo připomene příslušný stav emocí. Podmínkou je, aby příslušný stav zasahoval pozitivním způsobem do citového vnímání dítěte.

Marek Franěk (2009) uvádí, že nezbytnou schopností potřebnou pro vnímání hudby je rozpoznat hudební význam a umět reagovat na emoce, které jsou v hudbě obsažené.

Ukazuje se, že děti již těsně před dovršením školního věku disponují schopností vnímat a prožívat poměrně složitá díla evropské klasické hudby, i když se doposud systematicky nevěnovaly hře na hudební nástroj. U dětí v PV o tomto jevu informace však chybí i přesto, že je známé, že právě u nich je rozvoj emocionálních reakcí tak důležitý.

Jak již bylo několikrát řečeno, hudba má vliv na naše prožívání, k čemuž patří samotná radost ze znějící hudby, ale i vyjadřování emocí skrze hudbu. Pro dítě to může být velmi silný prožitek, proto je hudba v jeho životě nezastupitelná.

Podle Sedláka a Váňové má v hudbě emocionálnost velkou variabilitu. Je jasné, že se mění emoční procesy vnímajícího na daný subjekt. U posluchačů, kteří nejsou s hudbou tolik obeznámeni nebo na ni nejsou připraveni, pak může docházet k pouhé náladě. To znamená, že emoce jedince nejsou jasně zacílené. Jeho nálada vyplývá z povahy, kterou má, a z určitého sledu zážitků při poslechu hudby. Posluchači tohoto typu také velmi často spojují hudbu s běžnými city, které nás provázejí během všedních dní. (Sedlák & Váňová, 2013).

U dětí PV můžeme zařazením vhodné hudební ukázky dosáhnout zdravého emocionálního vývoje. Ve vybraných skladbách se mohou objevovat výjevy z rodiny, okolí, přírody, světa, zvířat, věcí, které dítě obklopují a mohou je personifikovat. Tyto podněty vedou k fantazírování dítěte. Tímto můžeme procvičovat jeho slovní zásobu, protože dítě může následně pojmenovávat a popisovat svoje představy z vybraného hudebního díla. To vše dokáže AH způsobit.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

4 ARTIFICIÁLNÍ HUDBA V HUDEBNÍCH AKTIVITÁCH V MATEŘSKÉ ŠKOLE

V praktické části bakalářské práce představuji sadu osmi hudebních aktivit pro děti PV, která je zaměřena na využití AH. Snažila jsem se aktivity poskládat tak, aby byly pro děti pestré a hudebně přínosné. Pro jejich realizaci jsem oslovila místní hudebníky, kterým se téma se zapojením AH zdálo být velmi zajímavým a s realizací některých aktivit mi ochotně pomohli nejen svojí radou, ale i účastí. Jednotlivé skladby, se kterými v aktivitách pracuji, jsem se snažila vybírat podle doporučení České filharmonie a divadel, které nabízejí představení se zapojením AH pro MŠ.

4.1 Cíle aplikace

Během realizace hudebních aktivit je mým hlavním cílem podpořit využívání artificiální hudby při práci s dětmi předškolního věku. Mým záměrem bylo vytvořit soubor hudebních aktivit s využitím AH a realizovat jej ve vybrané mateřské škole. Následně chci evaluovat aplikační část a vytvořit doporučení pro praxi. Dílčí cíle tedy jsou: Vytvořit soubor hudebních aktivit s využitím AH. Realizovat soubor aktivit ve vybrané MŠ. Evaluovat aplikační část, zpracovat závěry a doporučení.

Pro dosažení cílů jsem zvolila didaktickou strategii v podobě organizačních forem: řízená činnost, práce ve skupinách, samostatná práce, exkurze a koncert.

Dále jsem zvolila metody, které vedou děti ke spolupráci, např. při práci s hudebními nástroji a podporují, a rozvíjí jejich fantazii a představivost.

4.2 Účastníci aplikace

Sada hudebních aktivit je určena pro děti navštěvující MŠ.

4.2.1 Charakteristika dětí

Vybranou třídu navštěvuje 24 dětí, třída je heterogenní. Jedná se o obvyklou MŠ. Počet dětí se při realizaci různých aktivit lišil. Například během dvou aktivit byly spojeny tři třídy dohromady a zúčastnilo se tak 62 dětí.

Komunikace s dětmi byla bezproblémová, děti si na spolupráci se mnou brzy zvykly. Někteří chlapci svým chováním kazili pozitivní klima třídy, občas bylo náročnější tyto

chlapce vhodně motivovat a zároveň mírnit tak, aby realizaci jednotlivých hudebních aktivit nenarušovali.

4.2.2 Místo realizace

Sada hudebních aktivit pro děti PV, kde je v hlavní roli AH, se skládá z osmi aktivit, které byly realizovány ve vybrané MŠ v okrese Blansko.

4.3 Realizace aplikace

V MŠ denně působím, aktivity jsem realizovala vždy v ranních činnostech. Do MŠ jsem vždy přicházela na 7:00 a byla jsem s dětmi celé dopoledne, dle potřeby i celý den. S kolegyní ve třídě jsme se vždy domlouvaly, kdy budou jednotlivé aktivity zařazeny tak, aby se nenarušoval plánovaný průběh vzdělávání dle příprav z Třídního vzdělávacího programu (dále jen TVP). Přítomná vždy byla druhá učitelka ve třídě a asistentka pedagoga, která mi byla vždy nápomocná. Celé dopoledne jsem děti vedla sama, včetně ranních her, hygieny, stravování a pobytu venku.

4.4 Časový harmonogram

Nejprve jsem se věnovala plánování a přípravě jednotlivých hudebních aktivit, což probíhalo v rozmezí dvou měsíců.

Následně během dalších dvou měsíců jsem sadu hudebních aktivit realizovala. Poté jsem zpracovávala výsledky hodnocení aktivit, což probíhalo rovněž v rozmezí následujících dvou měsíců. Některé aktivity byly na organizaci a přípravu poněkud náročnější, proto jsem je zařadila mezi poslední aktivity v sadě. Každá jednotlivá aktivita byla realizována v jeden den. Vše přehledně shrnuje následující tabulka.

Tabulka 1 Časový harmonogram

Přípravná část – výběr aktivit	říjen–listopad
Realizace aktivit	prosinec–leden
Evaluaace a zpracování závěrů	leden–únor

4.5 Sada hudebních aktivit pro děti předškolního věku

Tabulka 2 Obsah hudebních aktivit

Aktivita 1 – Co je to opera?	
Cíle	procvičovat hrubou motoriku, představit dětem hudební formu opera, zahrát si na čerta a Káču,
Kompetence	dítě dokáže synchronizovat svůj pohyby rukou a nohou při tanci, dítě dokáže svými slovy popsat princip opery, dítě dokáže vyjádřit dramaticky děj pohádky,
Organizační forma	řízená činnost, práce ve skupinách,
Metoda	dramatizace, nápodoba, improvizace,
Prostředky a pomůcky	flash disk, notebook, projektor, audiovizuální ukázky: Čert a Káča, skladatel A. Dvořák.
Aktivita 2 – Co je to balet?	
Cíle	procvičovat hrubou motoriku, podpořit fantazii a představivost, napodobit baletní tanec, nakreslit nebo namalovat baletního tanečníka,
Kompetence	dítě dokáže využít své pohybové dovednosti při pohybové improvizaci, dítě dokáže malovat či kreslit podle svých představ a fantazie,
Organizační forma	řízená činnost, práce ve skupinách, samostatná práce,
Metoda	improvizace, rozhovor, vyprávění, samostatná práce,
Prostředky a pomůcky	flash disk, mp3 přehrávač, notebook, projektor, audiovizuální ukázka z baletního vystoupení Louskáček, výtvarné pomůcky, audio ukázka <i>Louskáček „Tanec cukrové víly“</i> , video ukázka <i>Louskáček „Rej sněhových vloček“</i> , skladatel P. I. Čajkovskij.
Aktivita 3 – Co je to orchestr?	
Cíle	představit dětem vybrané hudební nástroje,

	naučit děti lidovou píseň Pilky, podpořit znalost národních zvyků a tradic, pochopit význam dětem neznámých slov z lidové písně,
Kompetence	dítě dokáže poznat a pojmenovat vybrané hudební nástroje, dítě dokáže zazpívat lidovou píseň Pilky, dítě dokáže pochopit význam nářečních slov,
Organizační forma	řízená činnost,
Metoda	dramatizace, improvizace, vyprávění, rozhovor, nácvik písně,
Prostředky a pomůcky	flash disk, notebook, projektor, Orffovy nástroje, video ukázka <i>Lašské tance „Pilky</i> , skladatel L. Janáček.
Aktivita 4 – Poznáš hudební nástroj?	
Cíle	seznámit děti s prostředím a fungováním Základní umělecké školy (dále jen ZUŠ), popsat vybrané hudební nástroje, ukázat způsob hry na vybrané hudební nástroje, zahrát na vybrané hudební nástroje,
Kompetence	dítě dokáže svými slovy popsat fungování ZUŠ, dítě dokáže popsat části vybraných hudebních nástrojů, dítě dokáže poznat podle sluchu vybrané hudební nástroje,
Organizační forma	exkurze,
Metoda	předvádění, vyprávění,
Prostředky a pomůcky	vybrané hudební nástroje.
Aktivita 5 – Poznáš lidovou píseň?	
Cíle	podporovat jemnou motoriku, procvičovat hudební sluch, vyrobit jednoduchý hudební nástroj, zpívat a rytmicky doprovázet známou lidovou píseň,
Kompetence	dítě dokáže vyrobit jednoduchý hudební nástroj, dítě dokáže rozeznávat tonalitu lidové písně,
Organizační forma	řízená činnost,
Metoda	improvizace, pracovní činnosti, nácvik písně,

Prostředky a pomůcky	kartičky ke hře, vyrobený hudební nástroj, mp3 přehrávač, CD – <i>Má vlast</i> , lidová píseň <i>Kočka leze dírou</i> , audio ukázka <i>Má vlast – Vltava</i> , skladatel B. Smetana.
Aktivita 6 – Kdo je to hudební skladatel?	
Cíle	procvičovat hrubou motoriku, pracovat s hudebními výrazovými prostředky (metrum, rytmus, tempo, dynamika, výšky tónů, tonalita),
Kompetence	dítě dokáže synchronizovat pohyby rukou a nohou, dítě dokáže reagovat na změnu metra, rytmu, tempa a dynamiky ve znějící hudbě, dítě dokáže rozpoznat výšky tónů a tonalitu písně,
Organizační forma	řízená činnost,
Metoda	hudebně pohybová hra, převádění, vyprávění, improvizace,
Prostředky a pomůcky	kartičky ke hře, mp3 přehrávač, flash disk s vybranou hudební ukázkou, audio ukázka <i>Malá noční hudba</i> , skladatel W. A. Mozart.
Aktivita 7 – Kdo je to interpret?	
Cíle	popsat význam označení interpret, upoutat pozornost dětí při vystoupení hudebníka, popsat rozdíly mezi interpretem AH a populární hudby,
Kompetence	dítě dokáže vysvětlit, kdo je to interpret, dítě dokáže upozornit na rozdíly mezi interprety populární hudby a AH, dítě dokáže doprovodit písně vybranými hudebními nástroji,
Organizační forma	Koncert,
Metoda	převádění, vyprávění, rozhovor, improvizace,
Prostředky a pomůcky	kytara, notový stojan a kytarová stolička, Orffovy nástroje.
Aktivita 8 – Jaký hudební nástroj zní?	

Cíle	procvičovat jemnou motoriku, představit dětem hudební nástroj varhany, procvičit – zazpívat už známé písně, naučit vybranou píseň,
Kompetence	dítě dokáže poskládat rozstříhaný obrázek, dítě dokáže popsat vybrané části varhan, dítě zpívá známé písně za doprovodu varhan,
Organizační forma	Exkurze,
Metoda	převádění, vyprávění, zpěv písní,
Prostředky a pomůcky	varhany, rozstříhaný obrázek, nůžky, lepidlo, tvrdý papír A4, hudební ukázka <i>J. S. Bach – Fuga g moll</i> , notový materiál.

4.5.1 Aktivita 1 – Co je to opera?

Název aktivity: Co je to opera?

Cíle z pohledu pedagoga:

- procvičovat hrubou motoriku,
- představit dětem hudební formu opera.

Cíle z pohledu dítěte:

- napodobit operní zpěv,
- zahrát si na čerta a Káču.

Kompetence:

- dítě dokáže synchronizovat svůj pohyby rukou a nohou při tanci,
- dítě dokáže svými slovy popsat princip opery,
- dítě dokáže vyjádřit dramaticky děj pohádky.

Pedagogické strategie:

Organizační forma - řízená činnost, práce ve skupinách.

Metody - dramatizace, improvizace, nápodoba.

Prostředky a pomůcky - flash disk, notebook, projektor, audiovizuální ukázky: Čert a Káča, skladatel A. Dvořák.

Popis aktivity:

Věděla jsem, že děti byly v předchozích dnech seznámeny s tradiční českou pohádkou Čert a Káča. Vyzvala jsem všechny děti při ranním kruhu, aby zapřemýšlely, zda už někdy slyšely slovo opera a nato jsem položila otázku: „*Děti, víte, co je to vlastně (ta) opera?*“ Reakce dětí byly různé, nicméně netušily, jaká je správná odpověď.

Poprosila jsem děti, aby se posadily k tabuli, kde jsem měla připravené krátké video se záznamem ukázky z operní pohádky Čert a Káča. Po dvouminutové ukázce jsem se znovu dětí zeptala: „*Víte, co je to ta opera?*“ Nechala jsem odpovědi dětí bez hodnocení, zda jejich odpovědi jsou správné nebo ne zcela správné. Důležité byly jejich úvahy a přemýšlení nad otázkou. Děti poznaly, že se jedná o pohádku Čert a Káča.

Vyzvala jsem děti znovu: „*Co kdybyste tu operu napodobily?*“ Děti se libovolně rozmístily po ploše koberce, utvořily mezi sebou menší skupinky a začaly se mezi sebou domlouvat. Nabídla jsem dětem, že jako pomůcky pro ztvárnění opery mohou využít jakéhokoliv jim dostupného vybavení, které mají k dispozici v herně třídy. Děti se začaly nad mé očekávání stylizovat do postav pohádky (převážně chlapi si dávali šátky za tepláky – jako ocas čerta, děvčata si oblékala šaty, sukně, které jsou k dispozici ve třídě, některá děvčata chtěla být s videozáznamem natolik totožná, že si z šátků dělala zástěrky). Jakmile jsem dala dětem dostatek času na jejich tvorbu, začala jsem je postupně obcházet. Veškerý můj slovní projev jsem začala zpívat, ať se jednalo o odpovědi dětem, nebo jsem pokládala otázky dětem. Děti můj projev chvíli nechápaly, avšak po chvíli jim začala docházet spojitost mezi ukázkou operní pohádky Čert a Káča, kde se výhradně jen zpívalo, a mým způsobem komunikace. Postupně děti začaly takto komunikovat také, tedy na sebe nemluvily, ale místo mluvení zpívaly. Po ukončení aktivity jsem se dětí znovu zeptala: „*Jestlipak děti víte, co je to tedy ta opera?*“ Děti spontánně popisovaly to, co vlastně celou dobu dělaly. Co se týká druhů hudebních aktivit, tak jsem využila zpěv a poslech.

4.5.2 Aktivita 2 – Co je to balet?

Název aktivity: Co je to balet?

Cíle z pohledu pedagoga:

- procvičovat hrubou motoriku,
- podpořit fantazii a představivost.

Cíle z pohledu dítěte:

- napodobit baletní tanec,
- nakreslit nebo namalovat baletního tanečníka.

Kompetence:

- dítě dokáže využít svoje pohybové dovednosti při taneční improvizaci,
- dítě dokáže malovat či kreslit podle svých představ a fantazie.

Pedagogické strategie:

Organizační forma - řízená činnost, práce ve skupinách, samostatná práce.

Metody - improvizace, rozhovor, vyprávění, samostatná práce.

Prostředky a pomůcky - flash disk, mp3 přehrávač, notebook, projektor, audiovizuální ukázka z baletního vystoupení *Louskáček*, výtvarné pomůcky.

Audio ukázka *Louskáček „Tanec cukrové víly“*, video ukázka *Louskáček „Rej sněhových vloček“*, skladatel P. I. Čajkovskij.

Popis aktivity:

Před svačinou jsem svolala děti k ranní rozcvičce. Po ní jsem je vyzvala větou: „*Děti, předved'te mi, jak se tančí balet.*“ Poodešla jsem k rádiu, kde jsem měla nachystanou známou ukázkou z baletu *Louskáček – Tanec cukrové víly*. Tu jsem pustila a čekala jsem, jak se děti k úkolu postaví.

Děti se volně rozprostřely po prostoru třídy, některé utvořily menší skupinky, kde zkoušely různé choreografie. Někteří opravdu baletní vystoupení napodobovali svojí chůzí po špičkách. Po chvíli jsem hudební ukázkou vypnula a požádala děti, aby se zamyslely nad tím, co právě dělaly, zda vůbec ví, co to ten balet je. Děti sice věděly, že balet má něco společného s tancem, ale nedokázaly tento žánr popsat. Napověděla jsem jim, že mají pravdu v tom, že balet je jistý druh tance, spojený s jistým druhem hudby, a tomu, kdo jej umí zatančit, se říká baletka a nebo baletní tanečník. Požádala jsem děti, aby si vybraly formát bílého papíru a pomůcky, kterými budou kreslit nebo malovat. Děti jsou vedeny k samostatnosti, tedy jsem věděla, že si pracovní pomůcky vyberou samy. Úkol zněl, aby nakreslily nebo namalovaly baletního tanečníka či tanečnici podle toho, jak si myslí, že může vypadat.

Jakmile děti měly svá díla hotová, poprosila jsem je, aby si sedly k tabuli, kde jsem měla připravený krátký video záznam z baletu *Louskáček*, tak, aby děti viděly v reálu, jak takové baletní vystoupení včetně tanečníků vypadá.

Po zhlédnutí videa jsem nechala děti přinést jejich obrázky a porovnávali jsme je s tím, co právě viděly. V závěru aktivity jsem navrhla dětem, že když již vědí, jak se při baletu tancuje a jak tanečníci vypadají, mohly by si jej zkusit znovu zatancovat při zvuku úvodní ukázky, čehož se děti s radostí zúčastnily. Realizovali jsme poslechové a hudebně pohybové aktivity.

4.5.3 Aktivita 3 – Co je to orchestr?

Název aktivity: Co je to orchestr?

Cíle z pohledu pedagoga:

- představit dětem vybrané hudební nástroje,
- naučit děti lidovou píseň Pilky,
- pochopit znalost národních zvyků a tradic.

Cíle z pohledu dítěte:

- poznávat a pojmenovávat vybrané hudební nástroje,
- zpívat píseň Pilky,
- pochopit význam slov z lidové písně.

Kompetence:

- dítě dokáže poznat a pojmenovat vybrané hudební nástroje,
- dítě dokáže zazpívat lidovou píseň Pilky,
- dítě dokáže pochopit význam slov nářečí.

Pedagogické strategie:

Organizační forma - řízená činnost.

Metody - dramatizace, improvizace, vyprávění, rozhovor, nácvik písně.

Prostředky a pomůcky - flash disk, notebook, projektor, Orffovy nástroje, video ukázka *Lašské tance „Pilky*, skladatel L. Janáček.

Popis aktivity:

Nechala jsem děti usadit se do prostoru koberce ve třídě. Jakmile jsem viděla, že jsou oči dětí upřeny na mě, položila jsem jim otázku: „*Děti, jestlipak víte, co je to orchestr?*“.
Děti dělaly, že přemýšlí, s odpověďmi váhaly. Po chvíli jsem je požádala, aby si sedly k tabuli, kde jsem pro ně měla nachystanou krátkou ukázkou z hudebního cyklu *Lašské tance*. Zhlédnutou ukázkou děti následně popisovaly, poznávaly a pojmenovávaly hudební nástroje, které v ukázce viděly a slyšely. Nakonec jsem se zeptala, jestli v hudební ukázce nemohly slyšet známou lidovou píseň? Úryvek z části jsem pustila ještě jednou. Píseň *Pilky* téměř nikdo z dětí nepoznal.

Sedla jsem ke klavíru a za doprovodu píseň *Pilky* zazpívala. Postupně jsem děti obešla a každému do rukou dala vybraný hudební nástroj z Orffova instrumentáře. Jakmile každé dítě mělo nástroj v ruce, začalo klasické, bez mého vyzvání, bezprostřední hraní na něj. Po chvíli jsem děti utišila, a zeptala jsem se: „*Co se právě teď dělo a co z jejich strany vzniklo?*“ Nejčastější odpovědí bylo, že děti na hudební nástroj „hrály“. Dokonce přicházely i takové odpovědi, jako „zmatek“. To mě motivovalo k další otázce: „*Proč podle vás vznikl zmatek?*“ To už děti začaly pokřikovat, že hrál jeden přes druhého. „*Proč jste hrály jeden přes druhého?*“. Děti nakonec samy usoudily, že vlastně nevěděly, co a jak mají na vybraný hudební nástroj hrát. Nevydržela jsem a děti jsem otázkou navedla: „*Když hraji na klavír, co potřebuji, abych věděla, jak mám hrát?*“ Děti už věděly, že mají odpovědět noty. Položila jsem další otázku: „*Děti, a myslíte, že se na hudební nástroje hraje jen při zpěvu? Vzpomeňte si na video ukázkou, tam také někdo zpíval?*“. Nejčastější odpovědi byly, že na hudební nástroje hrají muzikanti, ti potřebují noty, aby věděli, jak mají hrát.

Po chvíli jsem dětem připomněla svoji otázku, kterou jsem jim položila na začátku aktivity: „*Co je to tedy ten orchestr?*“. Důvtipnější děti odpověděly, že to, co jsme viděli ve video ukázce. Zeptala jsem se tedy, koho myslí, jestli muzikanty nebo tanečníky v lidových krocích? Většina dětí pochopila, že muzikanty, kteří tvoří orchestr. Již pochopily otázku a odpověď. Aktivitu jsem s dětmi ukončila tím, že jsme si znovu zazpívaly píseň *Pilky*, kterou děti doprovodily na Orffovy nástroje. Slova z písně *Pilky* jsme si s dětmi rozebrali a jejich význam vysvětlili. Děj písně děti dramatizovaly. Využila jsem pěvecké, instrumentální a hudebně pohybové aktivity.

4.5.4 Aktivita 4 – Jak zní orchestr?

Název aktivity: Jak zní orchestr?

Cíle z pohledu pedagoga:

- seznámit děti s prostředím a fungováním ZUŠ,
- popsat a ukázat způsob hry vybrané hudební nástroje.

Cíle z pohledu dítěte:

- zhlédnout prostředí místní ZUŠ,
- zahrát na vybrané hudební nástroje.

Kompetence:

- dítě dokáže svými slovy popsat fungování ZUŠ,
- dítě dokáže popsat části vybraných hudebních nástrojů,
- dítě dokáže poznat podle sluchu vybrané hudební nástroje.

Pedagogické strategie:

Organizační forma - exkurze.

Metody - předvádění, vyprávění.

Prostředky a pomůcky - vybrané hudební nástroje.

Popis aktivity:

Přes známou učitelku působící v místní ZUŠ jsem zde v dopoledních hodinách domluvila návštěvu, při níž byli ochotni se na chvíli uvolnit žáci základních škol, kteří tuto školu ve svém volném čase navštěvují a zároveň tvoří složení dětského orchestrálního souboru při ZUŠ. Poprosila jsem žáky, aby si připravili na přehrávku vybraného hudebního nástroje krátké úryvky z klasické hudby.

Po ranní svačině jsme se s dětmi přesunuli na blízké parkoviště, kde již na nás čekal předem domluvený autobus. Už to, že děti pojedou do blízkého města, kde se ZUŠ nachází, byla pro ně motivace. Hned při vstupu do budovy ZUŠ na nás čekala paní učitelka, která učí klavír a zpěv. V úvodu seznámila děti s tím, co to vlastně ZUŠ je a jaký bohatý program zájmových aktivit nabízí. Provedla nás patrem, kde v odpoledních hodinách probíhá výuka na hudební nástroje, děti měly možnost do učeben nahlédnout. Došli jsme až do menšího sálu, kde probíhají předehrávky žáků a koncerty pro veřejnost. Na podiu již čekali žáci umělecké školy, kteří měli nachystaný

svůj hudební nástroj, na který se učí v ZUŠ hrát. Mohli jsme vidět: harmoniku, trubky, saxofon, buben, klavír, housle, basu, příčnou flétnu a xylofon. Přítomné učitelky ZUŠ každý hudební nástroj představily a vysvětlily význam a složení orchestru. Žáci zahráli úryvky skladeb vážné hudby. Po přehrávce mohly děti libovolně obejít žáky a zkusit si na vybrané hudební nástroje „zahrát“. Žáci byli ochotni dětem na chvíli jejich hudební nástroj půjčit, aby se pokusily zapojit při doprovodu písní, které znaly a které jsme si společně zazpívaly. Z hudebních aktivit jsem využila poslech, zpěv a instrumentální aktivity.

4.5.5 Aktivita 5 – Poznáš lidovou píseň?

Název aktivity: Poznáš lidovou píseň?

Cíle z pohledu pedagoga:

- podporovat jemnou motoriku,
- procvičovat hudební sluch.

Cíle z pohledu dítěte:

- vyrobit jednoduchý hudební nástroj,
- zpívat a rytmicky doprovázet známou lidovou píseň.

Kompetence:

- dítě dokáže vyrobit jednoduchý hudební nástroj,
- dítě dokáže rozeznávat tonalitu lidové písně.

Pedagogické strategie:

Organizační forma - řízená činnost.

Metody- improvizace, pracovní činnosti, nácvik písně.

Prostředky a pomůcky - kartičky ke hře, vyrobený drobný hudební nástroj, mp3 přehrávač, CD – *Má vlast*, lidová píseň *Kočka leze dírou*, audio ukázka *Má vlast – Vltava*, skladatel B. Smetana

Popis aktivity:

Svolala jsem děti k sobě na koberec, vybídla je, aby se pohodlně usadily. Každému jsem rozdala do rukou kartičky s obrázky hudebních nástrojů, které jsme si společně pojmenovaly. Pustila jsem úvodní úryvek z hudebního cyklu *Má Vlast - Vltava*, kdy děti měly za úkol podle toho, jaký zrovna slyší hudební nástroj, zvednout kartičku s obrázkem

nástroje (flétna, klarinet, harfa, smyčcové nástroje). Po chvíli jsem skladbu vypnula a s dětmi jsme ji hodnotily, zda ji již někdy slyšely, a jak na ně působila. Setkala jsem se s některými odpověďmi, že ji děti znají z domácího prostředí (starší sourozenec hrající na hudební nástroj).

Nabídla jsem dětem, jestli by si nechtěly vyrobit svůj vlastní hudební nástroj: harfy (špejle, rybářský silon) a chrastítka, které poznávaly při poslechu skladby, což děti velmi ochotně přijaly. Menším dětem jsem s jeho výrobou musela dopomoci, přesto jej zvládl vyrobit každý.

Na to jsem se zeptala: „*Děti, představte si, že do téhle skladby se zatoulala lidová písnička, kterou si běžně ve školce zpíváte, nezkusíte ji najít?*“. To byla pro děti motivace. Samy mě požádaly, abych úryvek skladby zkusila pustit ještě jednou, což jsem velmi ráda udělala. Nakonec jsem skladbu pouštěla ještě dvakrát (vždy jen tu pasáž, která úryvek obsahovala). Děti nad odpovědi moc nepřemýšlely, dokonce navrhovaly písně, které aktuálně zpívají s paní učitelkou ve třídě. Tedy jsem musela začít s nápovědou, kdy jsem jim navrhla, aby mě řekly, v jakých známých písni se zpívá o kočce. Všechny jako první napadla píseň: Kočka leze dírou, tedy jsme si ji zazpívaly a děti píseň doprovázely s ručně vyrobeným hudebním nástrojem. Doprovázela jsem děti na klavír, kdy jsem hrála durové znění, při druhé sloce jsem měla připravenou transpozici do mollové tóniny. Děti druhou sloku zpívaly a hudebně doprovázely rozpačitě, hned poznaly změnu melodie. Tu jsem se zastavila a zahrála kousek písně dur a pak moll. To už děti poznaly začátek poslechové skladby Vltava. Na mé vyzvání jsme popisovaly a porovnávaly durové a mollové znění písničky. Děti se přiklonily k durové tonalitě, že je více veselá a jsou na ně zvyklé. Přesto se našly i děti, které preferovaly tonalitu mollovou. Využila jsem poslechové, instrumentální a pěvecké aktivity.

4.5.6 Aktivita 6 – Kdo je to hudební skladatel?

Název aktivity: Kdo je to hudební skladatel?

Cíle z pohledu pedagoga:

- procvičovat hrubou motoriku.

Cíle z pohledu dítěte:

- pracovat s hudebními výrazovými prostředky (metrum, rytmus, tempo, dynamika, výšky tónů, tonalita).

Kompetence:

- dítě dokáže synchronizovat pohyby rukou a nohou,
- dítě dokáže reagovat na změnu metra, rytmu, tempa a dynamiky ve znějící hudbě,
- dítě dokáže rozpoznat výšky tónů a tonalitu písně.

Pedagogické strategie:

Organizační forma - řízená činnost.

Metody - hudebně pohybová hra, převádění, vyprávění, improvizace.

Prostředky a pomůcky - kartičky ke hře, mp3 přehrávač, flash disk s vybranou hudební ukázkou, audio ukázka *Malá noční hudba*, skladatel W. A. Mozart.

Popis aktivity:

Při ranním kruhu položím dětem otázku: „*Děti, jestlipak víte, kdo je to hudební skladatel?*“ Děti byly v odpovědích velmi aktivní, otázku dokázaly ve správném smyslu zodpovědět. Ve stručnosti jsem je seznámila s dětstvím W. A. Mozarta, kdy děti zaujalo, že svá prvotní hudební díla skládal již jako malý chlapec. Navrhla jsem dětem, že bychom si na takového skladatele mohli zahrát a pracovat s hudbou jako on. Využila jsem k tomu hudbu zmiňovaného *Mozarta (smyčcový koncert Malá noční hudba)*.

Rozdala jsem každému z dětí kartičky, kde byla nakreslená šipka. Kartičky s šipkou měly otáčet podle výšky tónů (vysoké tóny - šipka nahoru, nízké tóny - šipka dolů). Dalším úkolem bylo rozlišovat dynamiku (piano, forte a mf). Znamenalo to, že děti chodily po koberci a na hlučnou část měly dupat, na tichou chodit po špičkách a při střední intenzitě hudby chodit běžnou chůzí. Poslední úkol, při kterém jsme stále pracovali se skladbami Mozarta, byl zaměřen na tempo skladby. Děti chodily opět po koberci a tempo své chůze přizpůsobovaly tempu skladby (běh, chůze, pomalá chůze). Úkoly děti aktivně plnily, zapojily se do nich všichni. Využila jsem poslechových a hudebně pohybových aktivit.

4.5.7 Aktivita 7 – Kdo je to interpret?

Název aktivity: Kdo je to interpret?

Cíle z pohledu pedagoga:

- popsat význam označení interpret,
- upoutat pozornost dětí při vystoupení hudebníka,
- rozvíjet manipulaci s hudebními nástroji.

Cíle z pohledu dítěte:

- zhlédnout vystoupení hudebníka,
- popsat rozdíly mezi interpretem AH a populární hudby,
- doprovodit vybrané písně na hudební nástroje.

Kompetence:

- dítě dokáže vysvětlit, kdo je to interpret,
- dítě dokáže upozornit na rozdíly mezi interprety populární hudby a AH,
- dítě dokáže doprovodit písně vybranými hudebními nástroji.

Pedagogické strategie:

Organizační forma – koncert.

Metody - převádění, vyprávění, rozhovor, improvizace.

Prostředky a pomůcky - kytara, notový stojan a kytarová stolička, Orffovy nástroje.

Popis aktivity:

Oslovila jsem v našem kraji vyhlášeného učitele kytary, který pořádá pro veřejnost různá kytarová vystoupení. Po vzájemné domluvě navštívil v dopoledních hodinách naši školku. Ve třídě jsem vytvořila provizorní pódium a do půlkruhu jsem posadila děti, aby na něj měly všechny pěkný výhled. Děti věděly, že dorazí nějaký hudebník, ale když jsem na pódium přinesla židli, stojan na noty a kytarový stupínek, již byly v očekávání, co se bude dít. Pan kolega byl seznámený s aktivitou a ochoten se mnou ve všem spolupracovat. Na moji prosbu se převlékl do dobového kostýmu s bílou parukou, tak jak se to dříve nosovalo.

Předstoupil před děti, představil se jako „hudebník z dávných dob“. S dětmi jsme porovnávali a hledali rozdíly v jeho vzhledu oproti současným muzikantům – například rockovým kytaristům. Stručně představil svůj hudební nástroj - kytaru a k čemu mu slouží nachystané pomůcky. Zahrál dětem na kytaru několik krátkých ukázek ze známých děl AH. Poté vybídnul děti, jestli si myslí, že se tato hudba často hraje. Srovnával populární hudbu, která zní z médií. Potom začal hrát známé písničky z pohádek. Rozdali jsme dětem drobné nástroje z Orffova instrumentáře, aby mohly písně rytmicky doprovázet, a společně jsme si známé písně zazpívali. Na závěr mohlo každé z dětí jít na pódium k hudebníkovi,

prohlédnout si jeho hudební nástroj, dokonce je nechal na něj i „zabrkat“. Využila jsem poslechové, instrumentální a pěvecké aktivity.

4.5.8 Aktivita 8 – Jaký hudební nástroj zní?

Název aktivity: Jaký hudební nástroj zní?

Cíle z pohledu pedagoga:

- procvičovat jemnou motoriku,
- představit dětem hudební nástroj varhany,
- procvičit – zazpívat už známé písně.

Cíle z pohledu dítěte:

- skládat rozstříhaný obrázek,
- poznat a pojmenovat varhany,
- zazpívat vybranou píseň.

Kompetence:

- dítě dokáže poskládat rozstříhaný obrázek,
- dítě dokáže popsat vybrané části varhan,
- dítě zpívá známé písně za doprovodu varhan.

Pedagogické strategie:

Organizační forma - exkurze.

Metody - převádění, pracovní činnosti, vyprávění, zpěv písní.

Prostředky a pomůcky - varhany, rozstříhaný obrázek, nůžky, lepidlo, tvrdý papír A4, hudební ukázka *J. S. Bach – Fuga g moll*, notový materiál.

Popis aktivity:

Věděla jsem, že mé kolegyně plánují pro děti návštěvu místního kostela. Oslovila jsem místního faráře a varhaníka, působícího v tomto kostele. Vyložila jsem jim svůj plán aktivity a poprosila o spolupráci. Ochotně se vším souhlasili.

Při příchodu dětí do třídy jsem každému rozdala obálku, byl v ní rozstříhaný obrázek varhan (děti nevěděly, co se v obálce ukrývá). Než děti s obsahem obálky začaly pracovat, motivovala jsem je větou: „*Děti, v obálce najdete hudební nástroj, který by se nám do třídy*

nikdy nevešel“. Děti začaly obrázek horlivě skládat. Jakmile se obrázek podařilo složit dohromady a přilepit na tvrdý papír, zeptala jsem se, zda děti vědí, co je na obrázku. Děti byly rozpačité, na některých bylo vidět, že daný hudební nástroj vidí poprvé.

Po ranní svačině jsme se s dětmi přesunuli k blízkému parkovišti, kde na nás již čekal autobus s cílem dovést nás k místnímu kostelu, kam děti několikrát do roka jezdí.

Pan farář na nás již čekal, aby nás doprovodil do prostoru kostela. Navrhla jsem, abychom se přesunuli k chóru nad našimi hlavami. Jakmile děti vstoupily nahoru, kde na ně čekal pan varhaník, už jsem slyšela, jak poznávaly varhany z obrázku, který měly za úkol ráno skládat. Varhaník dětem ukázal, srozumitelně varhany popsal a ukázal, jak fungují. Zahrál krátký úryvek z Bachovy fugy g-moll, aby si děti mohly poslechnout rozmanité tóny varhan. Po krátkém poslechu jsem požádala, zda bychom si při doprovodu varhan nemohli s dětmi zazpívat nějaké známé dětské písně. Děti navrhovaly písně, které si chtějí zazpívat, a varhaník ochotně zahrál improvizovaný doprovod. Jelikož je pan farář také hudebník, v závěru návštěvy kostela dětem představil také housle, kdy hravou formou děti poznávaly tonalitu, známé zvuky a melodie. Z hudebních aktivit jsem využila poslech, zpěv a instrumentální aktivity.

5 EVALUACE

V této poslední kapitole představuji evaluaci realizované sady hudebních aktivit. Prezentuji v ní jak vlastní hodnocení realizace, tak také zpětnou vazbu, kterou mi poskytla paní učitelka z MŠ, která byla vždy přítomna. Závěrem jsem tato hodnocení porovnávala, zpracovala a vyvodila doporučení pro praxi MŠ.

5.1 Sebereflexe a hodnocení od učitelky z mateřské školy

V následujících podkapitolách prezentuji hodnocení jednotlivých aktivit, které popisují prostřednictvím pozitivních a negativních momentů při realizaci (v tabulkách označeno jako „+“ a „-“). Učitelka z MŠ byla při realizacích jednotlivých aktivit ve třídě vždy přítomna a prováděla pozorování. Do připraveného pozorovacího listu prováděla záznamy svého hodnocení. Toto hodnocení jsme pak ještě na konci dne konzultovaly. Uvádím vždy nejprve tabulku s mou vlastní reflexí a následně tabulku s reflexí od učitelky, které jsou shodně uspořádány podle konkrétních hodnotících kategorií. Do tabulky s mou reflexí jsem přidala ještě jednu kategorii navíc, a to „Podněty ke zkvalitnění“, kde popisují, co bych udělala jinak, tedy, jak bych aktivitu v budoucnu více zefektivnila.

5.1.1 Aktivita 1 – Co je to opera?

Tabulka 3 Sebereflexe – Aktivita 1

Aktivita 1 – Co je to opera?	
Vhodnost aktivit	+ Náročnost aktivity byla přiměřená věku dětí, + aktivita byla zařazena jako první, děti pracovaly pohádkovými postavami Čert a Káča, které již znaly.
Pedagogické strategie	+ Jako organizační forma byla zvolena práce ve skupinách, + metody byly zvoleny vhodně, + byl připraven dostatek vhodných pomůcek.
Zapojení dětí do aktivit	+ Do aktivity se zapojily všechny děti, + stěžejní otázkou, kterou jsem hned v úvodu položila dětem, jsem je k aktivitě motivovala, - některé děti volný průběh aktivity sváděl k odbočení od tématu, - mladší děti potřebovaly dopomoc ze stran těch starších.

Podněty ke zkvalitnění	S aktivitou bych pracovala delší dobu (v rozmezí několika dnů) tak, aby byly děti v aktivitě více samostatné.
-------------------------------	---

Tabulka 4 Hodnocení učitelky – Aktivita 1

Aktivita 1 – Co je to opera?	
Vhodnost aktivit	+ Studentka měla aktivitu promyšlenou, + nechala děti pracovat samostatně tak, aby se samy dobraly ke splnění úkolu.
Pedagogické strategie	+ Délku aktivit dokázala přizpůsobit zájmu dětí, + vhodná motivace.
Zapojení dětí do aktivit	+ Děti dokázala hned v úvodu zaujmout, takže se do aktivity zapojily všechny děti, - děti neměly jasně stanoveny hranice v aktivitě, některé jedince „volnost“ sváděla k narušování jejich průběhu.

5.1.2 Aktivita 2 – Co je to balet?

Tabulka 5 Sebereflexe – Aktivita 2

Aktivita 2 – Co je to balet?	
Vhodnost aktivit	+ Náročnost aktivity byla přiměřená věku dětí, + děti pracovaly s novými informacemi.
Pedagogické strategie	+ Jako organizační forma byla zvolena řízená činnost, která byla pro tuto aktivitu nejvhodnější, + metody byly zvoleny vhodně, + byl připraven dostatek vhodných pomůcek.
Zapojení dětí do aktivit	+ Do aktivity se zapojily všechny děti, + děti pracovaly při jedné části aktivity ve skupinách, učily se tak mezi sebou komunikovat a pomoci si s řešením zadaného úkolu, + vhodná motivace provázela celý výstup, udržovala tak pozornost dětí až do konce.

Podněty ke zkvalitnění	Pracovala jsem s video ukázkou tak, aby si děti uměly představit tento způsob umění, hlavně propojení hudby a tance. Určitě by bylo pro děti efektivnější vidět balet tzv. „na živo“. Brněnské národní divadlo nabízí bohatý program pro MŠ, kde mimo jiné v adventním období bývá balet <i>Louskáček</i> hrán v úpravě speciálně pro tak mladé publikum.
-------------------------------	---

Tabulka 6 Hodnocení učitelkou MŠ – Aktivita 2

Aktivita 2 – Co je to balet?	
Vhodnost aktivit	+ Studentka měla aktivitu promyšlenou, + líbilo se mi, že děti seznámila s netradičním tancem, se kterým se mnohé děti doposud neseťkaly, + průběh aktivity byl pro děti inovativní.
Pedagogické strategie	+ Studentka zapojila do aktivity všechny děti, + dětem ochotně odpovídala na jejich otázky, vhodně je po celou dobu aktivity vedla.
Zapojení dětí do aktivit	+ Nebylo těžké zapojit děti do aktivit, těch se děti ochotně zúčastnily, - aktuálně navštěvuje třídu menší počet dětí, práce s tak malou skupinou je tedy naproste ideální. Nejsem si ale jistá, zda by motivace byla dostatečná při větším počtu dětí, obzvláště pro chlapeckou část kolektivu ve třídě.

5.1.3 Aktivita 3 – Co je to orchestr?

Tabulka 7 Sebereflexe – Aktivita 3

Aktivita 3 – Co je to orchestr?	
Vhodnost aktivit	+ Aktivita byla vhodně přizpůsobena věku dětí a jejich zkušenostem, + časově byla poněkud delší než ostatní, ale děti vše zvládly bez problémů.
Pedagogické strategie	+ Jako organizační forma byla zvolena řízená činnost, která byla pro tuto aktivitu vhodně zvolena,

	<ul style="list-style-type: none"> + metody byly zvoleny vhodně, + prostředky a pomůcky pro děti byly vhodně zvolené, děti k aktivitě motivovaly.
Zapojení dětí do aktivit	<ul style="list-style-type: none"> + Do aktivity se zapojily všechny děti, + děti bez větších obtíží dokázaly po celou dobu aktivity udržet pozornost, - náročné na organizaci. Tím, že se aktivity odehrávaly na různých místech v prostorách třídy MŠ, bylo potřeba vše dobře naplánovat a zorganizovat, - zdlouhavé mytí rukou po malování a kreslení.
Podněty ke zkvalitnění	<p>Přes náročnou organizaci hodnotím aktivitu jako zdařilou.</p> <p>Příště bych vynechala vodové barvy, jejichž úklid a zasychání obrázku poněkud zdržoval. Více bych pracovala s dramatizací při vybrané písni.</p>

Tabulka 8 Hodnocení učitelkou MŠ – Aktivita 3

Aktivita 3 – Co je to orchestr?	
Vhodnost aktivit	<ul style="list-style-type: none"> + Studentka měla aktivitu promyšlenou a připravenou, + aktivity obměňovala, proto děti po celou dobu byly aktivní a dokázaly poměrně udržet svoji pozornost.
Pedagogické strategie	<ul style="list-style-type: none"> + Studentka po celou dobu děti velmi chválila a povzbuzovala, + komunikovala s dětmi adekvátně a velmi přátelsky.
Zapojení dětí do aktivit	<ul style="list-style-type: none"> + Děti pracovaly podle instrukcí, - mladší děti potřebovaly více vedení, aktivity nestíhaly.

5.1.4 Aktivita 4 – Jak zní orchestr?

Tabulka 9 Sebereflexe – Aktivita 4

Aktivita 4 – Jak zní orchestr?	
Vhodnost aktivit	+ Aktivita byla vhodně přizpůsobena věku dětí a jejich zkušenostem, + vybrané skladby a písně už děti znaly, což bylo výhodou.
Pedagogické strategie	+ Jako organizační forma byla zvolena exkurze (do místní ZUŠ), která byla velmi přínosná, + metody byly zvoleny vhodně, + prostředky a pomůcky pro děti byly vhodně zvolené, děti k aktivitě motivovaly.
Zapojení dětí do aktivit	+ Do aktivity se zapojily všechny děti, + děti bez větších obtíží dokázaly po celou dobu aktivity udržet pozornost, - náročné na organizaci a přípravu, dlouhodobá komunikace mezi mnou, místní ZUŠ, žáky základních škol a učitelkami ze školky.
Podněty ke zkvalitnění	Přes náročnou organizaci hodnotím aktivitu jako velmi zdařilou. Ve spolupráci s místní ZUŠ bych nadále pokračovala. Do budoucna bych se snažila pozvat studenty ZUŠ přímo do MŠ.

Tabulka 10 Hodnocení učitelkou MŠ – Aktivita 4

Aktivita 4 – Jak zní orchestr?	
Vhodnost aktivit	+ Studentka měla aktivitu promyšlenou a připravenou, - přesuny a organizace dětí byly poměrně náročnější.
Pedagogické strategie	+ Studentka si sama vše řídila a s učitelkami ze ZUŠ a jejich žáky byla dopředu na všem domluvená, + při exkurzi se do aktivit zapojovala tak, aby celý průběh zefektivnila.
Zapojení dětí do aktivit	+ Všechny děti měly možnost zkusit si zahrát na jakýkoliv hudební nástroj, který byl při jeho představování k dispozici,

	+ návštěvou ZUŠ děti poznaly jiné prostředí a byla to pro ně příjemná změna.
--	--

5.1.5 Aktivita 5 – Poznáš lidovou píseň?

Tabulka 11 Sebereflexe – Aktivita 5

Aktivita 5 – Poznáš lidovou píseň?	
Vhodnost aktivit	+ Aktivita byla přizpůsobena dovednostem dětí, + aktivity byly vhodně zvoleny, + aktivita byla rozmanitá, děti při ní neztrácely pozornost, - nutná dopomoc mladším dětem při pracovních aktivitách.
Pedagogické strategie	+ Organizační formou byla řízená činnost, která byla pro tuto aktivitu nejvhodnější, + metody byly zvoleny vhodně, + byly použity vhodné prostředky a pomůcky, které děti k aktivitě motivovaly.
Zapojení dětí do aktivit	+ Děti velmi bavilo „hledání“ známé písničky ve znějící ukázce a rovněž výroba hudebního nástroje, + použít ručně vyrobené hudební nástroje při následném doprovodu písničky bylo velmi vhodné, děti si je mohly hned vyzkoušet.
Podněty ke zkvalitnění	Aktivitu hodnotím jako zdařilou. Přesto bych se více připravila na pracovní aktivity, při kterých děti vyráběly hudební nástroj. Bylo to náročné na organizaci a vedení dětí. Především při vedení mladších dětí, které potřebovaly při práci pomoc.

Tabulka 12 Hodnocení učitelkou MŠ – Aktivita 5

Aktivita 5 – Poznáš lidovou píseň?	
Vhodnost aktivit	+ Aktivita byla přizpůsobena zájmu a zkušenostem dětí, - výroba hudebních nástrojů zabrala více času, především proto, že se studentka musela věnovat dopomoci mladším dětem. Pro příště bych volila předměty snadnější výroby.

Pedagogické strategie	<ul style="list-style-type: none"> + Studentka si s dětmi rozumí a je dostatečně s kolektivem dětí seznámena, + děti dokáže zaujmout svým nadšením, které děti pozitivně vnímají, + na aktivitu byla připravená.
Zapojení dětí do aktivit	+ Studentka dokázala hned v úvodu dostatečně zaujmout, takže se do aktivity ochotně zapojily všechny děti.

5.1.6 Aktivita 6 – Kdo je to hudební skladatel?

Tabulka 13 Sebereflexe – Aktivita 6

Aktivita 6 – Kdo je to hudební skladatel?	
Vhodnost aktivit	<ul style="list-style-type: none"> + Aktivita byla pro děti vhodně zvolena, + v aktivitě využily děti své dosavadní zkušenosti a znalosti z předchozích aktivit, + jednotlivé úkoly byly vhodně zvoleny.
Pedagogické strategie	<ul style="list-style-type: none"> + Organizační formou byla řízená činnost, která byla pro tuto aktivitu nejvhodnější, + metody byly zvoleny vhodně, + byl připraven dostatek vhodných pomůcek, + hudební ukázka byla vhodně zvolená pro vybrané úkoly, které v průběhu poslechu děti plnily.
Zapojení dětí do aktivit	+ Děti mohly pracovat samostatně, ve dvojicích nebo v menších skupinkách, čímž jsem podpořila vzájemnou komunikaci a pomoc při plnění úkolů.
Podněty ke zkvalitnění	Kartičky, které sloužily jako pomůcka k plnění úkolů, bych příště zalaminovala. V průběhu aktivity je děti pomačkaly a nedalo se s nimi dále pracovat. Příště bych přidala více úkolů, ty, které jsem měla naplánované, plnily děti poměrně rychle.

Tabulka 14 Hodnocení učitelkou MŠ – Aktivita 6

Aktivita 6 – Kdo je to hudební skladatel?	
Vhodnost aktivit	+ Studentka byla na aktivitu dostatečně připravena, + úkoly, které pro děti připravila, byly pestré a přiměřené věku a zkušenostem dětí.
Pedagogické strategie	+ Studentka umí dětem naslouchat a úkoly dokáže dětem srozumitelně podat, + studentka podporuje u dětí samostatné myšlení, ale i vzájemnou spolupráci mezi dětmi, - volný pohyb na koberci některé děti sváděl k narušování aktivity.
Zapojení dětí do aktivit	+ Aktivita byla pro děti přiměřeně dlouhá, - mezi dětmi se objevili jedinci, kteří měli tendence narušovat pěkný průběh aktivity.

5.1.7 Aktivita 7 – Kdo je to interpret?

Tabulka 15 Sebereflexe – Aktivita 7

Aktivita 7 – Kdo je to interpret?	
Vhodnost aktivit	+ Aktivita byla jedna z nejnáročnějších, děti při ní mohly uplatnit své dosavadní znalosti a zkušenosti, proto jsem ji zařadila jako předposlední v pořadí, + aktivita byla vhodně zvolena a přizpůsobena věkovému složení dětí ve třídě.
Pedagogické strategie	+ Organizační formou byl sám koncert, + metody byly zvoleny vhodně, + byl připraven dostatek vhodných pomůcek.
Zapojení dětí do aktivit	+ Motivace probíhala průběžně, děti tak byly stále motivovány k aktivitě, - pro některé děti mohla být aktivita dlouhá, - aktivita byla náročná na udržení pozornosti dětí.
Podněty ke zkvalitnění	Během koncertu bych se příště snažila děti více zapojit. Tak, aby jen nesešly a neposlouchaly interpreta. Snažila bych

	se zařadit i několik pohybových aktivit.
--	--

Tabulka 16 Hodnocení učitelkou MŠ – Aktivita 7

Aktivita 7 – Kdo je to interpret?	
Vhodnost aktivit	+ Aktivita byla velmi zdařilá a pro děti svým tématem zajímavá, + ukázky jednotlivých skladeb byly krásné a děti je znaly.
Pedagogické strategie	+ Během vystoupení se studentka zapojovala tak, že hudební vystoupení průběžně uváděla, + hudební vystoupení bylo pro děti vhodné, + hudebník se během svého vystoupení přizpůsoboval zájmu dětí.
Zapojení dětí do aktivit	+ Po celou dobu koncertu byla udržována pozornost dětí, + hudebník i studentka děti neustále motivovali, aby udrželi jejich pozornost, + pro děti byl koncert neobvyklý, nejsou na tento druh vystoupení ve školce zvyklé, bylo to, nejen pro ně obohacení a zpestření programu.

5.1.8 Aktivita 8 – Jaký hudební nástroj zní?

Tabulka 17 Sebereflexe – Aktivita 8

Aktivita 8 – Jaký hudební nástroj zní?	
Vhodnost aktivit	+ Aktivita byla svojí domluvou a organizací jedna z nejnáročnějších, proto jsem ji zařadila jako poslední, + aktivita byla vhodně zvolena a přizpůsobena věkovému složení dětí ve třídě, + aktivita byla pro děti přiměřeně dlouhá.
Pedagogické strategie	+ Organizační formou byla samotná exkurze, + metody byly zvoleny vhodně, + byl připraven dostatek vhodných pomůcek. + hudební ukázka pro tuto aktivitu byla vhodně vybrána.
Zapojení dětí do aktivit	+ Děti byly dostatečně motivovány,

	+ zapojily se všechny děti, - při přesunech v kostele a u varhan nebylo úplně lehké mít o všech dětech přehled kvůli neznámému a stísněnému prostoru.
Podněty ke zkvalitnění	Děti bych rozdělila do menších skupinek, které by se postupně chodily dívat na varhany. Ty by si pozorně prohlédly a poslechy vyprávění varhaníka.

Tabulka 18 Hodnocení učitelkou MŠ – Aktivita 8

Aktivita 8 – Jaký hudební nástroj zní?	
Vhodnost aktivit	+ Studentka vhodně zařadila aktivitu na závěr, + vhodně využila každoroční návštěvu kostela pro její zefektivnění, + doprovod varhan při zpěvu byl pro děti zážitek, - náročné pro nepřetržitý dohled nad dětmi v cizím a členitém prostředí.
Pedagogické strategie	+ Studentka dokázala skladbu přiblížit dětem, + s dětmi si vytvořila pěkný vztah, ty při aktivitě její přítomnost vyhledávaly.
Zapojení dětí do aktivit	+ Aktivita byla svojí délkou přiměřená, + studentka dokáže děti nadchnout a vzbudit u nich zájem, + je velmi emotivní a bezprostřední, což na děti velmi kladně působilo.

5.2 Porovnávání hodnocení

Názorné porovnání mých vlastních postřehů a postřehů paní učitelky přehledně shrnuji a uvádím v následující tabulce.

Tabulka 19 Porovnání hodnocení učitelkou MŠ a sebereflexe

Zhodnocení	Sebereflexe	Hodnocení učitelkou
+	dostatek pomůcek a prostředků, které děti	přípravenost pomůcek,

	motivovaly k aktivitám,	
+	hudební ukázky pro jednotlivé aktivity byly vhodně zvoleny,	aktivity byly promyšlené,
+	aktivity byly vhodně zvoleny pro děti PV,	aktivity byly vhodně zvoleny podle věkových dovedností dětí, pro věkové složení skupiny dětí,
+	při aktivitách fungovala vhodná průběžná motivace,	dostatečnou motivací u dětí udržovala jejich pozornost, zapojovaly se všechny děti,
-	některé aktivity byly pro mladší děti náročné na udržení jejich pozornosti,	některé aktivity byly pro mladší děti náročné, bylo nutné jim-pomocť.
-	organizace některých aktivit byla poměrně náročná na jejich realizaci.	

Při porovnání sebereflexe a hodnocení, které mi podala učitelka v MŠ, jsem zjistila, že jsme se ve většině bodů víceméně shodly. Například:

- pomůcky byly vhodné a vždy dostatečně připravené,
- aktivity byly vhodné pro děti PV,
- aktivity byly vždy dostatečně připravené a promyšlené.

Ve svém hodnocení neuváděla učitelka téměř žádné zápory. S těmi, které v její reflexi zazněly, naprosto souhlasím. Přesto se domnívám, že já osobně jsem byla ve své sebereflexi sebekritičtější.

Z porovnání sebereflexe a hodnocení učitelky je zřejmé, že sada hudebních aktivit se zapojením AH je hodnocena převážně kladně. Mohu tedy říci, že aktivity byly úspěšné. Mám radost z toho, že jsem si průběh jednotlivých aktivit společně s dětmi užila. Děti o aktivitách mluvily v samých superlativech.

5.3 Závěry a doporučení pro praxi v mateřských školách

Realizace hudebních aktivit není určena pro konkrétní období, MŠ ji může zařadit kdykoliv v průběhu školního roku.

Pokud bych se měla někdy do budoucna věnovat této sadě hudebních aktivit se zapojením AH v prostředí MŠ, určitě bych je rozšířila o další aktivity. Ideální by bylo, kdyby se s-aktivitami tohoto druhu pracovalo delší dobu a AH se v hudebně výchovné práci s dětmi využívala častěji a kreativně. Po dobu realizace osmi hudebních aktivit byl vidět u dětí znatelný posun s prací s AH. Na tento hudební žánr si děti poměrně rychle zvykly. Zprvu bylo u některých dětí vidět, že neví, co mají dělat a jak s průběhem dané aktivity naložit. Postupně si na tempo a práci s hudebními aktivitami se zařazením AH zvykly. Obzvlášť ve druhé polovině aktivit se do aktivit pouštěly hned a bezprostředně. Pokud by se sada hudebních aktivit s využitím AH měla dále zdokonalit, navrhuji rozšířit je v projekt, na kterém by se pracovalo, třeba i půl roku. V praxi by to znamenalo alespoň jednu aktivitu týdně, při níž by se děti v hudebních aktivitách neustále zlepšovaly.

Limity sady hudebních aktivit se zapojením AH, kterou jsem realizovala vidím v tom, že není přizpůsobena na to, kdyby MŠ navštěvovalo dítě s nějakou specifickou poruchou. Bylo-li by tomu tak, musely by se jednotlivé aktivity upravit a přizpůsobit tak, aby se i takové děti mohly aktivit zúčastnit. Takové děti by jistě vyžadovaly individuální přístup.

Pořadí aktivit jsem se snažila sestavovat tak, aby na sebe navazovaly, od nejjednodušších až po ty složitější. Předpokládala jsem, že děti postupně budou nabývat své zkušenosti a ty využijí při dalším průběhu hudebních aktivit. Možností práce s AH je nesmírné množství, proto by bylo ideální, aby se se sadou hudebních aktivit pracovalo kreativně v delším časovém období. Děti by tak měly možnost se v jednotlivých hudebních aktivitách zdokonalovat a dostávat se postupně na obtížnější úroveň vybraných aktivit.

Sadu hudebních aktivit se zapojením AH doporučuji upravit tak, aby děti pracovaly co nejvíce samostatně a samy se snažily hledat odpovědi na položené otázky a řešení zadaných úkolů. Za předpokladu, že by se pedagog do aktivit zapojoval co nejméně, by mohly být využity i jiné organizační formy než řízená činnost, jako například vzdělávací centra, kooperativní učení apod. Dále bych určitě doporučila zařazovat exkurze a koncerty. Tyto formy, byť byly organizačně nejnáročnější, byly velmi efektivní a děti nadchly nejvíce.

Při realizaci jednotlivých aktivit byla nejdůležitější motivace dětí, aby po celou dobu jejich trvání děti u činností vydržely. Obtížné to bylo především s mladšími dětmi, nicméně díky přípravě pomůcek, postupné motivaci a pomoci dětem se vše dalo realizovat i s nimi.

Sadu hudebních aktivit s využitím AH je možné upravit podle aktuálního složení dětí, jejich věku a zkušeností. Pokud bychom předpokládali, že by daná třída dětí byla velmi hudebně nadaná, doporučuji aktivity upravit tak, aby bylo na výběr dostatečné množství aktivit různé náročnosti, aby se mohly děti neustále posouvat a zdokonalovat. Samozřejmě totéž platí i v opačném případě. Není cílem udělat z dětí hudebníky a posluchače AH, ale hravou formou a vhodnou motivací je dovést k tomu, aby si nejen k AH našly kladný vztah a měly ji rády. Hlavním požadavkem je vést děti tak, aby měly přehled o různých hudebních žánrech, které by dokázaly ocenit a nevnímaly hudbu jen jako kulisu, které nevěnují žádnou pozornost.

ZÁVĚR

V teoretické části bakalářské práce jsem vymezila základní pojmy problematiky, které byly pro tuto práci stěžejní. Popsala jsem principy hudebně výchovné práce v MŠ a reflektování hudebních aktivit v kurikulu předškolního vzdělávání. Uvedla jsem, jaký význam může mít AH pro dítě PV a prezentovala jsem přehled vybraných výzkumů týkajících se této problematiky. Poukázala jsem tedy na to, že hudba má svoji nezastupitelnou roli nejen v hudebních aktivitách, ale i v životě dítěte a jeho rozvoji.

V praktické části jsem představila sadu hudebních aktivit s využitím AH ve vybrané MŠ, ale také v mimoškolním prostředí. Popsala jsem nejprve vznik aktivit – uvedla jsem stanovené cíle, základní charakteristiku účastníků a další podrobnosti. Následně jsem podrobně popsala průběh realizace jednotlivých aktivit. Poslední kapitola se věnuje evaluaci. Prezentovala jsem v ní jak vlastní hodnocení realizace, tak také zpětnou vazbu, kterou mi poskytla paní učitelka z MŠ, která byla vždy přítomna. Závěrem jsem tato hodnocení porovnávala, zpracovala a vyvodila doporučení pro praxi MŠ.

Díku tomu, že jsem měla možnost pracovat na tomto tématu bakalářské práce, prohloubila jsem si znalosti o dané problematice a zjistila jsem, že zařazení AH do hudebních aktivit v MŠ může být pro děti PV velkým přínosem. Dokázat vnímat a ocenit hudbu může být jedním ze základních předpokladů pozitivního přístupu k životu. Zpracování sady hudebních aktivit, kde hlavní roli hrála AH, bylo pro mě velmi zajímavé a pevně věřím, že bude tato práce pro pedagogy MŠ inspirací.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- Franěk, M. (2007). *Hudební psychologie*. Praha: Karolinum.
- Fukač, J., & Poledňák, I. (1981). *Hudba a její pojmoslovný systém: otázky stratifikace a taxonomie hudby*. Praha: Academia.
- Hartl, P., & Hartlová, H. (2000). *Psychologický slovník*. Praha: Portál.
- Hazuková, H. (2014). *Rozvíjíme rozumové schopnosti dětí: dítě a jeho psychika - poznávací schopnosti a funkce*. Praha: Raabe.
- Hazuková, H. (2014). *Objevujeme s dětmi kulturu a společnost: dítě a společnost*. Praha: Raabe.
- Holas, M. (2004). *Hudební pedagogika*. Praha: Nakladatelství AMU.
- Janovská, O., & Zezula, J. (1990). *Hudební metodika v mateřské škole*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství.
- Kodejška, M. (2002). *Integrativní hudební výchova dítěte předškolního věku*. Praha: Univerzita Karlova v Praze.
- Kodejška, M., & Váňová, H. (1989). *Hudební výchova dětí předškolního věku*. SPN.
- Kubecová, M., Pehelová, M., Slavíková, M., Růžičková, V., & Váňová, H. (2017). *Rozvíjíme hudební dovednosti dětí*. Praha: Raabe.
- Linhart, J. (1976). *Činnost a poznávání*. Praha: Academia.
- Lišková, M. (2006). *Hudební činnosti pro předškolní vzdělávání*. Praha: Raabe.
- Nakonečný, M. (2012). *Emoce*. Praha: Triton.
- Poledňák, I. (2006). *Hudba jako problém estetiky*. Praha: Karolinum.
- Poledňák, I. (1984). *Stručný slovník hudební psychologie*. Praha: Editio.
- Powell, J. (2012). *Jak funguje hudba: průvodce posluchače vědou a psychologii krásných zvuků*. Praha: Dokořán.
- Raková, M., Štíplová, L., & Tichá, A. (2009). *Zpíváme a nasloucháme hudbě s nejmenšími*. Praha: Portál.
- Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání*. [online]. Praha: Výzkumný ústav pedagogický, 2018. 50 s. [cit. 2020-02-03]. Dostupné z <http://www.msmt.cz/file/39792/>.

- Sedlák, F., & Váňová, H. (2013). *Hudební psychologie pro učitele*. Karolinum.
- Sedlák, F. (1974). *Hudební vývoj dítěte: analytická studie*. Praha: Supraphon.
- Synek, J. (2004). *Vybrané kapitoly z didaktiky hudební výchova I*. Olomouc: Univerzita Palackého.
- Šimanovský, Z., & Tichá, A. (2013). *Lidové písničky a hry s nimi*. Praha: Portál.
- Zenkl, L. (2000). *ABC hudební nauky*. Praha: Editio.
- Zezula, J. (1977). *Hudebně výchovná zaměstnání a hudební chvílky v mateřské škole*. Brno: Krajský pedagogický ústav.

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

AH	Artificiální hudba
MŠ	Mateřská škola
PV	Předškolní věk
RVP PV	Rámcový vzdělávací program předškolního vzdělávání
TVP	Třídní vzdělávací program
ZUŠ	Základní umělecká škola

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1 Časový harmonogram	37
Tabulka 2 Obsah hudebních aktivit	38
Tabulka 3 Sebereflexe – Aktivita 1	53
Tabulka 4 Hodnocení učitelky – Aktivita 1	54
Tabulka 5 Sebereflexe – Aktivita 2	54
Tabulka 6 Hodnocení učitelkou MŠ – Aktivita 2	55
Tabulka 7 Sebereflexe – Aktivita 3	55
Tabulka 8 Hodnocení učitelkou MŠ – Aktivita 3	56
Tabulka 9 Sebereflexe – Aktivita 4	57
Tabulka 10 Hodnocení učitelkou MŠ – Aktivita 4	57
Tabulka 11 Sebereflexe – Aktivita 5	58
Tabulka 12 Hodnocení učitelkou MŠ – Aktivita 5	58
Tabulka 13 Sebereflexe – Aktivita 6	59
Tabulka 14 Hodnocení učitelkou MŠ – Aktivita 6	60
Tabulka 15 Sebereflexe – Aktivita 7	60
Tabulka 16 Hodnocení učitelkou MŠ – Aktivita 7	61
Tabulka 17 Sebereflexe – Aktivita 8	61
Tabulka 18 Hodnocení učitelkou MŠ – Aktivita 8	62
Tabulka 19 Porovnání hodnocení učitelkou MŠ a sebereflexe	62

